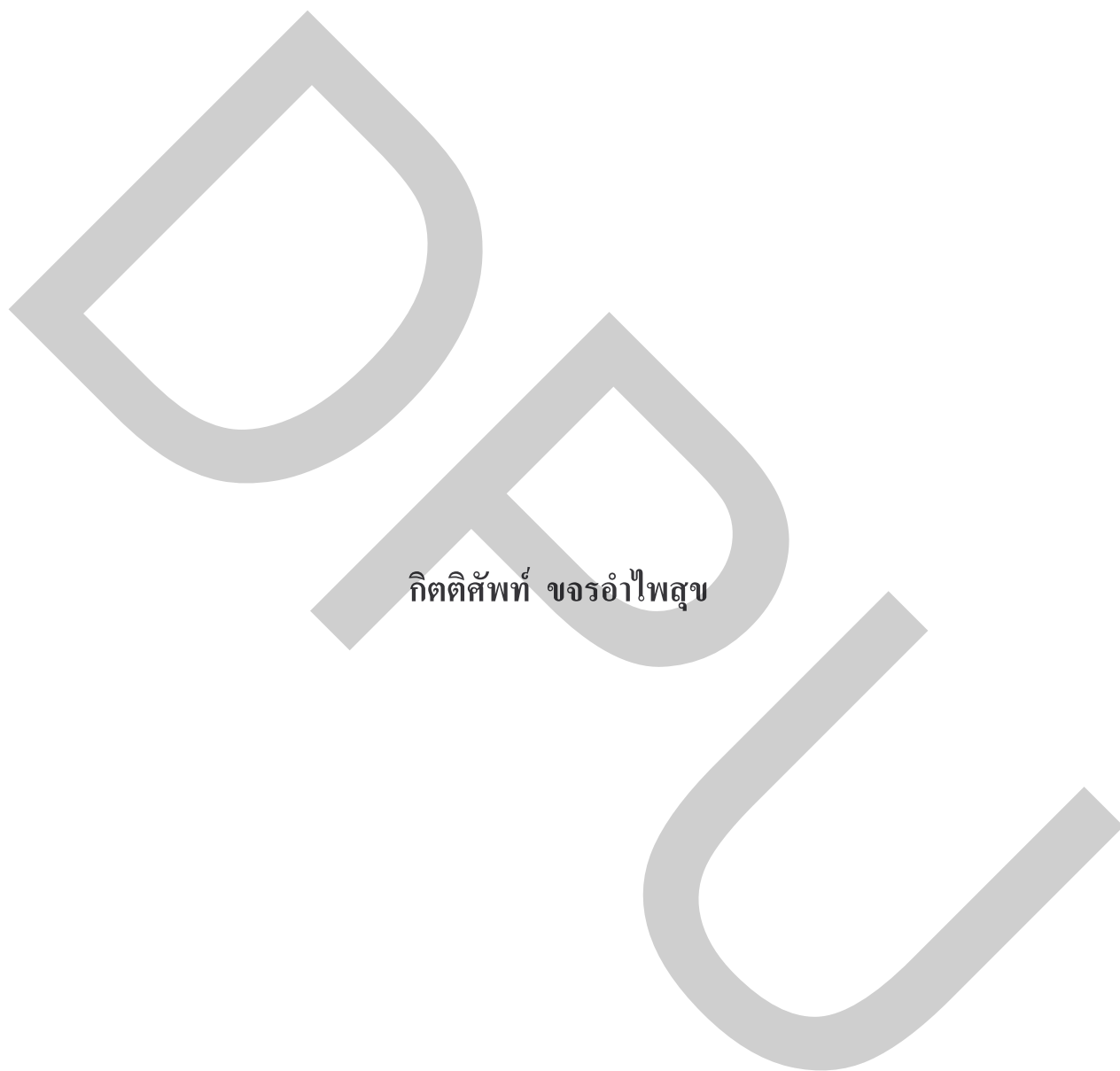

สภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษา
ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ.2552

**STATE AND PROBLEMS OF BUILDING MANAGEMENT
OF SCHOOLS UNDER BANGKOK YAI DISTRICT OFFICE,
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION**

KITTISUPT KHAJORNAMPAISUK

A Thematic Paper Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

For the Degree of Master of Education

Department of Education Management

Graduate School, Dhurakij Pundit University

2009

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ เรื่อง สภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความอนุเคราะห์จากหลายฝ่าย ดังต่อไปนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาและช่วยแนะนำแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อย่างดียิ่ง จนสำเร็จลุล่วงตามจุดประสงค์

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ จิตภา ศุนาลัย และ อาจารย์โชติ แยมแสง กรรมการสอบสารนิพนธ์ ที่ให้ความกรุณาสละเวลาให้คำแนะนำและแก้ไขในครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้เชี่ยวชาญทุกท่านดังปรากฏชื่อในสารนิพนธ์ฉบับนี้ที่ให้ความกรุณาและอนุเคราะห์ในการตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามรวมทั้งข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในการทำวิจัย รวมทั้งผู้บริหาร และคณาจารย์ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานครทุกท่าน ที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้ทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และเป็นกำลังใจสำคัญอย่างยิ่ง ให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี

กิตติศัพท์ ขจรอำไพสุข

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	๗
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	๖
กิตติกรรมประกาศ.....	๗
สารบัญตาราง.....	๘
สารบัญภาพ.....	๘
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ.....	4
1.4 ขอบเขตการศึกษา.....	4
1.5 ขอบเขตเนื้อหา.....	5
1.6 นิยามศัพท์.....	5
2. แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.1 ความหมายของงานอาคารสถานที่.....	7
2.2 ความหมายของการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา.....	15
2.3 ความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา.....	16
2.4 กระบวนการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา.....	18
2.5 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่.....	21
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	30
3.1 ประชากร.....	30
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	31
3.3 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย.....	32
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	32
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้.....	32

สารบัญ

บทที่	หน้า
4. ผลการศึกษา.....	35
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา.....	35
4.2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	35
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	37
5. สรุปผลการศึกษา.....	66
5.1 วิธีการดำเนินการศึกษาค้นคว้า.....	66
5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	68
5.3 อภิปรายผล.....	73
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	86
ประวัติผู้เขียน.....	117

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม.....	37
4.2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในด้าน การจัดสร้างอาคารสถานที่.....	39
4.3 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในด้านการใช้อาคารสถานที่.....	41
4.4 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในด้าน การบำรุงรักษาอาคารสถานที่.....	42
4.5 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในด้าน การควบคุมดูแลอาคารสถานที่.....	43
4.6 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในด้าน การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่.....	45
4.7 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่.....	46
4.8 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด หน้าที่รับผิดชอบ ตำแหน่งปัจจุบัน แหล่งข้อมูลในการจัดการอาคารสถานที่ ขนาดของโรงเรียน.....	51
4.9 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ใน โรงเรียนในเรื่องของ การจัดสร้างอาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน.....	54
4.10 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ใน โรงเรียนในเรื่องของ การใช้อาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน.....	56
4.11 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ใน โรงเรียนในเรื่องของ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน.....	57
4.12 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ใน โรงเรียนในเรื่องของ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน.....	58
4.13 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ใน โรงเรียนในเรื่องของ การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน.....	59
4.14 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ใน โรงเรียนโดยรวม.....	61
4.15 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่.....	62

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 แสดงขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ.....	19

หัวข้อสารนิพนธ์	สภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
ชื่อผู้เขียน	กิตติศัพท์ ขจรอำไพสุข
อาจารย์ที่ปรึกษา	ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร. วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา
สาขาวิชา	การจัดการการศึกษา
ปีการศึกษา	2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ 5 ด้าน และศึกษาแนวทางการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 คน ครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ จำนวน 18 คนและครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ จำนวน 6 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ และครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ สถิติที่ใช้ได้แก่ ความถี่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดลำดับความถี่

ผลการศึกษาค้นพบว่า

1. สภาพการจัดการอาคารสถานที่ของสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร พบว่า ด้านการจัดการโดยภาพรวมมีสภาพการจัดการอาคารสถานที่อยู่ในระดับดี ทั้งด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

2. ปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ของผู้บริหารในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำแนกเป็นรายด้าน ในแต่ละด้าน พบปัญหาส่วนใหญ่ดังต่อไปนี้ ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่พบปัญหาในการกำหนดการใช้ประโยชน์ของอาคารสถานที่ ด้านการใช้อาคารสถานที่พบปัญหาในการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่พบปัญหาในการตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่พบปัญหาด้านการจัดเวรยามดูแล และด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ พบ

ปัญหาในการให้บุคลากรของโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

3. แนวทางการพัฒนา ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของการปรับสภาพแวดล้อมและบริเวณการรักษาความสะอาด ใช้ประโยชน์จากพื้นที่ที่มีอยู่ได้สูงสุด ควรมีการระดมทุนจากชุมชนผู้เกี่ยวข้อง และของบประมาณเพื่อจัดการซ่อมแซมอาคารสถานที่

Thematic Paper Title	State and Problems of Building Management of Schools Under Bangkok Yai District Office, Bangkok Metropolitan Administration
Author	Kittisupt Khajornampaisuk
Thematic Paper Adviser	Professor Emeritus Dr. Wallapa Devahastin na Ayudhya
Department	Education Management
Academic Year	2552

ABSTRACT

The purposes of this research were to study the State and Problems of Building Management of Schools under Bangkok Yai District Office, Bangkok Metropolitan Administration, in five various aspects and to find out guidelines for school building management.

Six schools were studied with 6 administrators, 18 teachers who utilized the buildings and 6 teachers who were responsible of building management. The instruments applied for collecting the data composed of questionnaires for administrators and teachers who utilized and were responsible of buildings. The statistics were composed of frequencies, the percentage, mean, and standard deviation.

The research results were as follows:

1. State of building management of schools under Bangkok Yai District Office, Bangkok Metropolitan Administration were at the good level for overall aspects; building construction management, building utilization, maintenance, control and assessment.

2. Problems of building management of school administrators under Bangkok Yai District Office, Bangkok Metropolitan Administration, classified in each aspect, were most of building management had problems of setting rules for utilization of the buildings. The building utilization had many problems of setting plans. For maintaining the buildings, there were a great number of problems to examine the state of them. and taking care of the buildings. Problem of providing guards for safety reasons was the most problem in controlling and taking care of the buildings. And for assessment of building utilization, the major problem was to get involvement of school personnel in suggestions for the improvement, and the assessment.

3. Guidelines for development were to adjust the environment and space, keeping clean, and maximize space utilization. Fund raising from community, related people, and budget from the Bangkok Metropolitan Administration should be plan to support the building reconstruction.

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานบริหารจัดการอาคารสถานที่เป็นงานหนึ่งที่จะสนับสนุนงานวิชาการในยุคปฏิรูปการศึกษาเนื่องจากงานอาคารสถานที่เป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบการศึกษาปัจจุบัน อาคารสถานที่ ต้องใช้ในการรองรับกิจกรรมและพฤติกรรมการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ที่ส่งเสริมความเจริญก้าวหน้า ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคมของนักเรียน (ประจวบ เจียรสมจิต, 2542: 1) ซึ่งคุณลักษณะของสถานศึกษาที่ได้มาตรฐานได้กำหนดถึงการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ให้เอื้ออำนวยต่อการเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มุ่งเน้นการเรียนการสอนตามธรรมชาติ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติและปลูกฝังเรื่องความสะอาด ความมีวินัยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความสามัคคี รวมทั้งการบริหารจัดการให้สถานศึกษามีความพร้อม มีแผนผังเต็มรูปแบบ มีห้องเรียน ห้องสมุด ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางภาษา ตลอดจนสนามกีฬาครบครันและให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่น ทรงชัย เชื้อเมืองพาน (อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ การบริหารงานอาคารสถานที่, 2542: 9) โดยได้แยกประเภทอาคารสถานที่เป็น 3 ประเภท คือ 1. อาคารเรียน รวมห้องเรียนและห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด ห้องพยาบาล ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ เป็นต้น 2. อาคารประกอบและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ เช่น อาคารอเนกประสงค์ โรงฝึกงาน ห้องสุขา เรือนเพาะชำ เป็นต้น 3. บริเวณสถานศึกษา เช่น สนามกีฬา ที่พักผ่อนหย่อนใจ เป็นต้น ตามลักษณะอาคารสถานที่ ทั้ง 3 ประเภทนี้ จึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ รวม 5 ด้าน (ทวี โรจนานุกุลพงศ์, 2544: 2) ดังนี้

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ อันรวมถึงการวางแผนบริเวณที่ตั้งอาคารงานออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง งานก่อสร้าง งานก่อสร้างเพิ่มเติม และปรับปรุงซ่อมแซม งานบริการไฟฟ้า น้ำประปา และโทรศัพท์ งานพัฒนาบริเวณให้ร่มรื่นสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย ให้เป็นไปตามหลักการจัดอาคารสถานที่ให้เอื้อต่อการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญโดยจะเป็นแหล่งเรียนรู้ตามความเหมาะสม ตลอดจนครอบคลุมถึงงานการรื้อถอนอาคารสถานที่ตามระเบียบของทางราชการ

2. ด้านการใช้อาคารสถานที่ อันหมายถึงการกำหนดแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอน โดยตรง ต่อการเรียนรู้ในห้องเรียนของนักเรียนและชุมชน อาจจะทำตารางแสดงการใช้อาคารสถานที่เพื่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็วและผู้ใช้จะได้มีการเตรียมพร้อมก่อนใช้อาคารสถานที่นั้นๆล่วงหน้า สามารถตรวจสอบได้ง่ายว่าต้องการปรับปรุงแก้ไขอะไรบ้างหรือจะคิดตั้งอุปกรณ์อะไรบ้าง มีการใช้อาคารสถานที่นั้นๆเมื่อไร ใครเป็นผู้ใช้ ซึ่งผู้บริหารจะมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะก็ได้ ตลอดจนการใช้บริการแก่ชุมชนในการจัดกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง

3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ซึ่งควรตกแต่งและซ่อมแซมให้คงสภาพเดิม หรือปรับปรุงเพิ่มเติมให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุด เพื่อให้สะดวกแก่การดำเนินงานของสถานศึกษา

4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ ด้วยการดูแล กำกับติดตามการใช้ การบำรุงรักษาการตกแต่ง การปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ เช่น การดูแลรักษาพัสดุครุภัณฑ์ ตลอดจนเอกสารสำคัญ ด้วยการจัดเวรยามรักษาความปลอดภัย ตรวจตราการใช้อาคารสถานที่โดยความร่วมมือของสถานศึกษาและชุมชนให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกัน ทำให้ชุมชนเป็นความสำคัญของงานด้านนี้และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดี

5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ เป็นการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด และเก็บข้อมูลสำหรับการวางแผนการดำเนินงานต่อไป

การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การรู้จักจัดหา รู้จักใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุดรวมทั้งการควบคุมและดูแลรักษา การให้บริการแก่ชุมชน และการรู้จักส่งเสริมทะนุบำรุงอาคารสถานที่ที่มีอยู่ให้คงสภาพดี สสนองต่อความต้องการ ได้อย่างเพียงพอ อาคารสถานที่ของสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ถ้าเรามุ่งให้การเรียนการสอนบรรลุผลอย่างสมบูรณ์แล้ว จำเป็นต้องจัดอาคารสถานที่ของสถานศึกษาให้อยู่ในสภาพที่ดี ถูกหลักวิชาการ เอื้อต่อกิจกรรมการเรียนการสอนให้มากที่สุดและให้ประหยัดที่สุด สภาพปัจจุบันของอาคารสถานที่และทรัพยากรที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนอาคาร สิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่แล้ว พื้นที่บริเวณสถานศึกษา สภาพพื้นที่ จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากร และเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผนด้านอาคารสถานที่นั้นๆ ให้สามารถใช้ประโยชน์ได้หลายๆทาง หากจะเป็นแบบอเนกประสงค์ก็จะทำให้การพัฒนาอาคารสถานที่นั้น ได้ผลคุ้มค่ากับการลงทุน เพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ต่อการเกิดการพัฒนาการเรียนในด้านต่างๆให้มากที่สุด นั่นคือให้ประโยชน์ต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยตรง และยังส่งเสริมสนับสนุนการกลมกลืนลักษณะนิสัยให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องติดตามและควบคุมดูแลให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้

งานอาคารสถานที่เปรียบเสมือนรูปร่างหน้าตาของสถานศึกษา เพราะเป็นสิ่งแรกที่มีผู้มาเยี่ยมชมเห็น จึงมีผู้บริหารจำนวนไม่น้อยเอาใจใส่กับงานนี้เป็นพิเศษกว่างานด้านอื่น จนทำให้งานด้านอื่นด้อยไปก็มีงานอาคารสถานที่เป็นงานที่มีส่วนสำคัญต่อสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา เป็นงานที่มีอิทธิพลต่อการจัดการศึกษา ในสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม สงบ มณีแสง(2532 : 91-95) ได้ให้ทัศนะว่า ครูมิใช่ตัวจักรสำคัญที่จะสร้างความเจริญงอกงามและพัฒนาในทุกด้านให้แก่นักเรียน อาคารสถานที่ในสถานศึกษามีอิทธิพลเหนือจิตใจและพฤติกรรมของนักเรียนต่อการเรียนรู้และความเจริญงอกงามของผู้เรียนรู้ ตลอดจนการเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานแก่ทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเมธี ปิลันธนานนท์ (2528: 1-2) ที่กล่าวว่า การจัดบริเวณและอาคารสถานที่ของสถานศึกษาไม่ได้ส่วนสักที่เหมาะสมแล้ว จะส่งผลกระทบต่อการบริหารและการอบรมสั่งสอน อีกทั้งบุญช่วย จินดาประพันธ์ (2536: 106) ได้ให้ทัศนะว่า การดูแล การควบคุม การประสานงานการใช้อาคารให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ดังนั้นผู้บริหารจะจัดการเกี่ยวกับการใช้อาคารให้เกิดประโยชน์สูงสุดบรรลุเป้าหมาย ที่ต้องการจึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่าย ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนต้องจัดแบ่งหน้าที่กันให้ถูกต้องดังนั้นการจัดแบ่งหน้าที่คอยควบคุมดูแลรักษา จึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้อาคารเรียนได้ใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า ถ้าหากเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีการวางแผน แบ่งสายงานการบริหาร การจัดแบ่งหน้าที่บุคลากรจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการบริหาร ต้องให้บุคลากรรู้บทบาทหน้าที่ของตนเองดี เพื่อที่จะปฏิบัติได้ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับนงลักษณ์ สิ้นสืบผล (2524: 50-52) ที่กล่าวว่า งานอาคารสถานที่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารการศึกษา ตั้งแต่เริ่มก่อสร้างไปจนถึง การบำรุงซ่อมแซม ผู้บริหารต้องใช้ความรู้ ความสามารถประสบการณ์ บริหารงานให้มีประสิทธิภาพและต้องคอยตรวจตราดูแลควบคุมบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรับผิดชอบ ปฏิบัติหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งชุมชนก็มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาโรงเรียนเป็นอย่างมาก ผู้บริหารจะต้องประสานประโยชน์ให้ได้ นอกจากนั้นมินทร์ อิงค์เนศ (2540: 117) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาคารสถานที่ไว้ว่า การเรียนในอนาคตจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ นักเรียนจะต้องได้สัมผัสกับธรรมชาติ โดยถือเป็นบทเรียนสำคัญบทหนึ่งที่เราจะต้องสร้างสมดุล จากมีการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีต่างๆมากมาย ฉะนั้นเราต้องสร้างให้คนเติบโตขึ้นมาท่ามกลางธรรมชาติให้เข้าใจและห่วงใยธรรมชาติด้วย

จากความสำคัญของอาคารสถานที่ที่มีประโยชน์ดังกล่าว การดำเนินงานการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่สภาพของสถานศึกษาไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ทั้งนี้เนื่องจากสภาพแวดล้อมไม่เอื้ออำนวยให้นักเรียนได้เรียนอย่างมีความสุข ขาดห้องปฏิบัติการที่จำเป็น ขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ขาดแคลนครูที่ชำนาญการเฉพาะบาง

สาขาวิชา ขาดงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอในการพัฒนางาน ขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน อาคารเรียนเก่าแก่ และห้องเรียนไม่เพียงพอกับจำนวนนักเรียนเป็นปัญหาที่พบเห็นมาโดยตลอด

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะแสวงหาแนวทางในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ของสถานศึกษา เพื่อที่จะนำไปใช้ในการส่งเสริมการพัฒนางานด้านอาคารสถานที่ของสถานศึกษา ให้มีความพร้อมสมบูรณ์และเหมาะสมต่อการจัดการอาคารสถานที่รองรับการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ การจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารและสถานที่ และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

1.3 ประโยชน์ที่ได้รับ

ผลของการวิจัยจะใช้เป็นข้อมูลในการให้ความช่วยเหลือ พัฒนาและวางแผนการสนับสนุนการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา ให้สามารถปรับปรุงงานบริหารจัดการงานด้านอาคารสถานที่ได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ประชากร

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ

1. โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน ดังนี้
  - 1.1 โรงเรียนวัดท่าพระ
  - 1.2 โรงเรียนวัดตึกวัด
  - 1.3 โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี
  - 1.4 โรงเรียนวัดราชสิทธิาราม
  - 1.5 โรงเรียนวัดนาคกลาง
  - 1.6 โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์
2. ผู้ให้ข้อมูล

ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครูผู้รับผิดชอบดูแลงานอาคารสถานที่ จำนวน 6 คน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การตอบแบบสอบถาม จากครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน แบบง่ายมา โรงเรียนละ 3 คน รวม 18 คน และครูผู้รับผิดชอบดูแลงานอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 24 คน

1.5 ขอบเขตเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ ได้กำหนดประเด็นของการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้ (ทวี โรจนานุกูลพงศ์, 2544: 3)

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่
2. ด้านการใช้อาคารสถานที่
3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่
4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่
5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

1.6 นิยามศัพท์

อาคารสถานที่ หมายถึง สถานที่ศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณสถานศึกษาและสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ ที่อยู่ในบริเวณสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ครูฝ่ายงานอาคารสถานที่ หมายถึง ครูผู้สอนที่รับผิดชอบการดำเนินงานอาคารสถานที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

การบริหารอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

การจัดสร้างอาคารสถานที่ หมายถึง การวางแผนบริเวณที่ตั้งอาคารการควบคุมการก่อสร้างให้ถูกต้องและเป็นไปตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การกำหนดความต้องการอาคารตามความต้องการใช้สอย การดำเนินการในการของบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่ การ

ดำเนินการเกี่ยวกับการรื้อถอนอาคารให้ถูกต้องตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยที่ราชพัสดุ การมีส่วนร่วมของบุคลากร และชุมชนในการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาคารสถานที่ในกรณีที่เกิดงบประมาณจากทางราชการไม่เพียงพอ ตลอดจนการจัดระเบียบให้เป็นไปตามหลักการจัดอาคารสถานที่โรงเรียน

การใช้อาคารสถานที่ หมายถึง การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง โดยให้บุคลากรในโรงเรียนและชุมชนมีส่วนร่วม มีแผนผังบริเวณ โรงเรียน ห้องเรียน มีการจัดทำตารางแสดงการใช้อาคารสถานที่ และการให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง

การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ หมายถึง การประดับตกแต่งและซ่อมแซมอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิม การตรวจสอบสภาพอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ หรือเพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ โดยคุ้มค่าที่สุด การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคลากร และการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ หมายถึง การควบคุมดูแลโดยทั่วไปอันได้แก่ การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ การกำกับติดตามผลการใช้ การบำรุงรักษา การตกแต่ง การส่งเสริมให้บุคลากรและนักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลอาคารสถานที่ รวมถึงการควบคุมการปฏิบัติงานอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับ และแบบแผนของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

การประเมินผลการใช้งานอาคารสถานที่ หมายถึง การดำเนินการประเมินผลการใช้งานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ โดยให้บุคลากรที่มีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวทางการดำเนินงานด้านนี้ให้เหมาะสมเพื่อประโยชน์สูงสุด การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลจากการรักษาอาคารสถานที่เท่าที่นักเรียนจะสามารถมีส่วนร่วมได้ และการเก็บข้อมูลสำหรับการวางแผนบริหารงานอาคารสถานที่ของปีถัดไป

ปัญหาการบริหารงานสถานที่ หมายถึง อุปสรรคข้อขัดข้องต่างๆ ที่เป็นสาเหตุให้การบริหารงานเกี่ยวกับการจัดการจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินผลการใช้งานอาคารสถานที่ ไม่บรรลุตามเป้าหมาย สามารถตรวจวัดได้จากการประเมินความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้กำหนดประเด็นในการนำเสนอตามลำดับหัวข้อต่อไปนี้

- 2.1 ความหมายของงานอาคารสถานที่
- 2.2 ความหมายของการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา
- 2.3 ความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา
- 2.4 กระบวนการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา
- 2.5 แนวคิดในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่
- 2.6 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ความหมายของงานอาคารสถานที่

อาคารสถานที่ หมายถึง อาคารเรียน อาคารประกอบและบริเวณสถานศึกษาดังต่อไปนี้ (สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541: 110)

1. อาคารเรียนถาวร อาคารกึ่งถาวร อาคารชั่วคราว รวมถึงห้องเรียนและห้องพิเศษต่าง ๆ เช่น ห้องพักครู ห้องปฏิบัติการทางภาษา ห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการทางคอมพิวเตอร์ ห้องโสตทัศนอุปกรณ์ ห้องพยาบาล ฯลฯ
2. อาคารประกอบหรือสิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ เช่น อาคารอเนกประสงค์ โรงฝึกงาน รั้ว ส้วม บ้านพักครู บ้านพักนักร้องการโรง เรืองเพาะชำ ศาลาพักผ่อน บ่อน้ำ สระน้ำ เสาธง ฯลฯ
3. บริเวณโรงเรียน เช่น สนาม ที่พักผ่อน สนามเด็กเล่น แปลงเกษตร ถนน ฯลฯ

อาคารเรียน ห้องเรียน และห้องพิเศษ มีลักษณะดังนี้ (นงลักษณ์ ลินสีบล, 2524: 50)

1. อาคารเรียน อาคารเรียนควรใช้ได้ดีในทุกฤดูกาล ถูกสุขลักษณะ จำนวนและขนาดของอาคารพอเหมาะกับจำนวนนักเรียน การบริหารอาคารควรคำนึงสิ่งต่อไปนี้

1.1 ประโยชน์ใช้สอย ไม่มุ่งเอาแต่ความสวยงามเป็นใหญ่ แต่มุ่งไปในทางประโยชน์ใช้สอยที่จะเกิดผลดีแก่การเรียนการสอน ความสะดวกและประหยัด

1.2 ดัดแปลงได้หลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็ผนังกันห้อง หรือวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับตัวอาคาร ต้องดัดแปลงแก้ไขเพิ่มเติมได้ง่าย มีแสงสว่างพอสมควร

1.3 ขยายโรงเรียนได้สะดวก ผู้บริหารจะต้องคำนึงถึงก่อนการสร้างโรงเรียน เพื่อขยายอาคารได้สะดวกทั้งแนวตั้งและแนวนอน

1.4 บรรยากาศเหมือนบ้านสำหรับเด็ก บริเวณโรงเรียนร่มรื่นผนังทาสีเย็นตา พื้นไม้ลิ้นโต๊ะเก้าอี้ใช้ได้สะดวก เหมาะสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

1.5 ทนทานต่อการใช้งาน อาคารสถานที่เครื่องใช้ไม้สอยต้องแข็งแรง เพราะนักเรียนระดับประถมศึกษาอาจจะไม่รู้จักใช้ หรือไม่รู้จักรักษาเหมือนผู้ใหญ่

1.6 สมบูรณ์แบบ โรงเรียนประถมศึกษา ควรมีอาคารและเครื่องมือ เครื่องใช้ ไม้สอย สมบูรณ์

นอกจากนี้ ควรคำนึงถึงความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน นักเรียนในวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่กำลังเล่นชน ชอบเล่นและวิ่งบนระเบียง ดังนั้น ไม่ว่าจะเป็ฝัผนัง ลูกกรง ระเบียง หรือบริเวณบันได ควรสร้างให้มั่นคง แข็งแรงและปลอดภัยเป็นพิเศษ

2. ห้องเรียน ควรจัดให้มีบรรยากาศน่าอยู่ ให้ความเพลิดเพลิน เป็นสถานที่ให้การค้นคว้า ทำกิจกรรม เสริมสร้างเจตคติแห่งประชาธิปไตย สร้างประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การจัดห้องเรียนควรยึดหลักดังต่อไปนี้

2.1 การสร้างห้องเรียนควรให้ยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ห้องเรียนควรเป็นห้องขนาดใหญ่ หรือกว้างเพื่อสะดวกในการโยกย้าย โต๊ะ เก้าอี้ จัดเป็นรูปแบบต่างๆเพื่อประโยชน์ในการเรียนการสอน

2.2 การจัดห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความรู้ทุกด้าน โดยจัดอุปกรณ์ในการทำกิจกรรม หรือหนังสืออ่านประกอบที่น่าสนใจไว้ตามมุมห้อง เพื่อนักเรียนจะได้ค้นคว้าทำกิจกรรม ควรติดอุปกรณ์รูปภาพ และผลงานไว้เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

2.3 การจัดห้องเรียนให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี ได้แก่ การจัดหรือติดอุปกรณ์ให้มีความสวยงาม จัดกระถางต้นไม้ประดับห้องเรียน จัดที่วางของให้นักเรียนทำกิจกรรม คอยให้คำแนะนำในการอ่านหนังสือ คั่นคว้าแก้ปัญหา และครูควรสร้างบรรยากาศห้องเรียนไม่ให้เครียด เป็นกันเองกับนักเรียน ให้นักเรียนรู้สึกมีความปลอดภัย สะดวกสบายเหมือนอยู่บ้าน

2.4 การจัดห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดีงาม ห้องเรียนจะน่าอยู่เหมือนบ้านก็ตรงที่นักเรียนรู้จักรักษาความสะอาดตั้งแต่พื้นห้องเรียน โต๊ะ ม้านั่ง ขอบประตู หน้าต่าง ขอบกระดานดำ แปรงลบกระดานดำ ฝาผนัง เพดาน ซอกมุมของห้อง ถึงขยะต้องล้างทุกวันเพื่อไม่ให้เกิดกลิ่นเหม็น และบริเวณที่ตั้งถังขยะจะต้องดูแลเป็นพิเศษ เพราะเป็นแหล่งบ่อเกิดของเชื้อโรค

2.5 การจัดห้องเรียนเพื่อสร้างความเป็นระเบียบ ทุกอย่างจัดให้เป็นระเบียบ ทั้งอุปกรณ์ของใช้ต่างๆ เช่น การจัดโต๊ะ ตู้ ชั้นวางของและหนังสือ แม้แต่การใช้สิ่งของก็ให้นักเรียนรู้จักหยิบใช้ เก็บกลับในที่เดิม จะช่วยให้นักเรียนเกิดความเคยชินต่อความเป็นระเบียบ

สำหรับลักษณะของห้องเรียนอาจจะมีรูปร่างหลายเหลี่ยม เพื่อกันหน้าที่แต่ละเหลี่ยมไว้ เช่น มุมวิชาการ มีบริเวณในห้องเรียนเพื่อทำกิจกรรมกลุ่มด้วย

ห้องเรียนควรอยู่ในสภาพที่ใช้การได้เป็นส่วนเรียบร้อย มีอุปกรณ์ ครุภัณฑ์ประจำห้องครบครัน และอยู่ในสภาพดี สุขลักษณะประจำห้องก็เป็นสิ่งสำคัญควรปราศจากเสียง ฝุ่น กลิ่น ควันและอื่นๆ และแสงสว่างพอเหมาะ (สุมิตร คุณานุกร, 2529: 102-103)

3. ห้องพิเศษ ความสำคัญต่อการเรียนการสอนมาก เพราะเป็นที่จัดการเรียนการสอนไว้เป็นลักษณะพิเศษ รวมทั้งเป็นห้องปฏิบัติงานต่างๆ ที่สนับสนุนการสอน ห้องดังกล่าวจึงควรจัดให้มีวัสดุอุปกรณ์ครบถ้วน จัดบรรยากาศให้เป็นสถานที่ที่น่าเรียนรู้และปฏิบัติงานห้องพิเศษที่โรงเรียนควรจัดให้มีเช่น

4. ห้องพยาบาล จัดบรรยากาศให้ผู้ป่วยรู้สึกว่าได้พักผ่อนจริงๆ ควรมีครุภัณฑ์ที่จำเป็น เช่น โต๊ะปฏิบัติงานเจ้าหน้าที่ ตู้ยาเตียงพร้อมที่นอน หมอน ผ้าห่ม ฝ้ายาง ตู้เก็บอุปกรณ์ เก็บบัตรสุขภาพ ภาพโปสเตอร์ มีป้ายประกาศ อ่างล้างมือ เครื่องชั่งน้ำหนัก เตารีดไฟฟ้า ราวตากผ้า สิ่งของทุกชิ้นจะต้องเก็บให้เป็นระเบียบ

5. ห้องสมุด ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ใช้มุมหนังสือก็ได้ แต่ถ้าเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ควรมีห้องสมุดที่มีความกว้างหรือยาว สามารถบรรจุนักเรียนเข้าได้อย่างน้อย 2 ห้องเรียน ครุภัณฑ์ต่างๆ ถ้าสร้างพร้อมอาคารเรียนจะสะดวก

6. ห้องวิทยาศาสตร์นอกจากจะใช้เก็บอุปกรณ์แล้วควรมีที่เหมาะสมในการปฏิบัติงานการทดลอง มีที่รวบรวมครุภัณฑ์ที่เหมาะสมแก่การใช้สอย

7. ห้องดนตรี ควรให้ห่างจากห้องเรียน เพราะนอกจากจะช่วยไม่ให้เสียงรบกวนห้องเรียนแล้ว ยังจะทำให้การฟังได้ผลดี

8. ห้องพัสดุ จำเป็นจะต้องมีเพราะใช้เก็บพัสดุเครื่องใช้ ควรจัดหิ้งชั้น ควรสร้างพร้อมอาคารจึงจะมีความแข็งแรง ประตูหน้าต่างควรใช้เหล็กค้ำเพื่อความปลอดภัย

9. ห้องธุรการ ควรมีชั้น โต๊ะทำงาน ตู้เก็บเอกสาร เครื่องอัดสำเนา เครื่องพิมพ์ดีด ห้องธุรการควรคำนึงถึงเนื้อที่ เนื่องจากจะต้องทำงานร่วมกับคนกลุ่มใหญ่ๆจึงควรเป็นห้องที่โปร่งอากาศถ่ายเทได้ดี และควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเก็บรักษาเงินด้วย(ชลิต พุทธิรักษา,2526: 124-125)

บริเวณโรงเรียน

บริเวณโรงเรียนมีความสำคัญไม่น้อยกว่า ตัวอาคาร ปัจจุบันบริเวณโรงเรียนกำลังมีปัญหาเกี่ยวกับการเพิ่มจำนวนของอาคารและจำนวนนักเรียน บริเวณโรงเรียนจึงควรจัดให้เกิดประโยชน์และใช้งานให้คุ้มค่าที่สุด กองการประถมศึกษา กรมสามัญศึกษา ได้แบ่งบริเวณโรงเรียนโดยทั่วไป ออกเป็น 4 ส่วนใหญ่ๆ คือ บริเวณอาคารเรียนและทางเดิน บริเวณบริการและอำนวยความสะดวก บริเวณที่พักผ่อนและสนามเด็กเล่น บริเวณสนามกีฬา

1. บริเวณอาคารเรียนและทางเดิน บริเวณนี้ควรปลูกดอกไม้สวยงามๆ โดยเฉพาะหน้าอาคารเรียน ควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ใบที่มีความสวยงาม มีอายุไม่ยืนยาวมากนัก หรือเป็นจำพวกไม้กระถาง เพราะสะดวกแก่การย้ายและสับเปลี่ยนตามความเหมาะสมตามฤดูกาล บริเวณทางเดินควรเป็นไม้ที่มีความสวยงามเช่นกัน แต่ต้องมีความแข็งแรงทนทานพอสมควร และควรเป็นไม้ดอกหรือไม้ใบที่เป็นพุ่มขนาดกลาง เช่น ต้นเข็ม ต้นขาไก่ ไทร เทียนทอง ฯลฯ

2. บริเวณบริการและอำนวยความสะดวก แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ

2.1 บริเวณสิ่งก่อสร้าง ได้แก่ โรงรถ โรงเก็บเครื่องมือ เรือนเพาะชำ ที่เลี้ยงสัตว์ สุขา บริเวณนี้ควรปลูกไม้ยืนต้นที่มีความสวยงาม

2.2 บริเวณพื้นดิน ได้แก่ สวนครัว บ่อปลา บริเวณร่มรื่นนี้ควรปลูกไม้ประดับที่มีขนาดใหญ่เป็นระยะห่างๆ แล้วสลับด้วยไม้ดอกตามความเหมาะสม เพื่อป้องกันพืชและสัตว์ไม่ให้ได้รับแสงแดดมากเกินไปในบางฤดู

3. บริเวณที่พักผ่อนและสนามเด็กเล่น บริเวณนี้ประกอบไปด้วย ศาลา ชุมน ม้านั่ง สวนประดิษฐ์ ควรจัดให้เป็นสัดส่วน เน้นหนักไปในความร่มรื่น และสีสนของไม้ดอกไม้ใบ สำหรับสนามเด็กเล่นนั้นอยู่ในบริเวณเดียวกัน แต่ต้องแยกเขตออกจากกันโดยเด็ดขาด รอบบริเวณ ควรปลูกไม้ประดับที่มีความทนทานพอสมควร เช่น ไม้ดัดต่างๆ ไม้พุ่มขนาดใหญ่ ตามมุมใดมุมหนึ่ง

4. บริเวณสนามกีฬา ถ้าเป็นไปได้ควรแยกสนามกีฬาแต่ละประเภทออกจากกันรอบบริเวณ ควรปลูกต้นไม้ใหญ่หรือไม้ใบที่ให้ความร่มรื่น (ชลิต พุทธรักษา, 2526: 126-126)

บริเวณโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรจัดสิ่งต่อไปนี้ให้ดีขึ้น คือบริเวณจะต้องสวยงามร่มรื่น มีบรรยากาศสดชื่น จัดให้มีร่มไม้ ที่สำหรับนั่งเล่น การปลูกไม้ดอกไม้ประดับและจัดถนนหนทางในบริเวณโรงเรียนให้เป็นสัดส่วนเหมาะสม ชาญชัย ศรีไสยเพชร (2523: 108-109) และกัญญา สาทร (2526: 350) เสนอแนะเกี่ยวกับการจัดบริเวณโรงเรียนว่า ควรมีต้นไม้ให้ความร่มรื่นมากพอสมควร ใต้ต้นไม้ควรมีม้านั่งสำหรับนักเรียนพักผ่อนได้ในเวลาว่าง ที่ค้ำน้ำควรมีทั่วบริเวณโรงเรียนโดยติดตั้งริมสนามหรือริมอาคารแต่ต้องสะอาดปลอดภัยตลอดเวลา สนามควรสะอาดไม่รกรุงรัง หรือเป็นหลุมบ่อ รั้วโรงเรียนไม่ควรปล่อยให้รกหรือชำรุด ทั้งนี้เพื่อความปลอดภัยของโรงเรียน

การจัดบริเวณโรงเรียน ผู้บริหารมีหน้าที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการดังนี้

1. จัดให้มีรั้วรอบบริเวณโรงเรียน
2. บริเวณโรงเรียนควรปลูกหญ้าคลุมดิน ปลูกไม้ยืนต้น ไม้พุ่มต่างๆ หรือจัดสวนหย่อมให้ร่มรื่นน่าอยู่
3. สนามเด็กเล่นที่มีความแข็งแรงปลอดภัย
4. สนามกีฬา ควรจัดพื้นที่ให้เรียบร้อยสะอาดไม่มีเศษไม้ คอไม้ และควรหันด้านกว้างของสนามไปทางทิศเหนือหรือทิศใต้
5. ถนนในบริเวณโรงเรียน ควรยกพื้นให้สูงกว่าระดับน้ำท่วม ผิวถนนควรลาดยางหรือมีทางแยกออกต่างหาก
6. รักษาบริเวณให้สะอาดอยู่เสมอ โดยกำจัดขยะมูลฝอยเป็นประจำ การกำจัดขยะอาจทำได้โดยเผา ฝัง หรือถมพื้นที่ (สุรพันธ์ ยันต์ทอง, 2526: 310)

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษาของไทย การวางแผนอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ทางการศึกษา นับเป็นส่วนหนึ่งของการวางแผนทางการศึกษา ซึ่งนักวางแผนการศึกษาจะต้องให้ความสนใจ เพื่อความสะดวกในการบริหารงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา ได้แก่ ที่ดิน อาคาร ครุภัณฑ์ เครื่องมือเครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่างๆ เป็นต้น ปัญหาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆเหล่านี้ มีหลายประเภทพหุวิทยมากกล่าวได้ดังนี้

1. สิ่งอำนวยความสะดวกคุณภาพต่ำและไม่จัดให้ถูกต้องเหมาะสมต่อการดำเนินงาน ปัญหาในข้อนี้จะพบได้จากขนาดของห้องเรียนจะเป็นขนาดเดียวกันหมด ไม่ว่านักเรียนในห้องจะมีจำนวนมากหรือน้อย ลักษณะของห้องเรียนเป็นรูปสี่เหลี่ยมโดยตลอด สร้างความรู้สึกรำคาญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการเรียนการสอนแบบเป็นรายวิชาที่สับเปลี่ยนห้องเรียน แต่ไม่ว่าจะไปเรียนห้องใดก็หนีห้องเรียนสี่เหลี่ยมไม่พ้น ขนาดบริเวณและพื้นที่สีเขียวเฉพาะหรือวิชาชีพ เช่น ห้องปฏิบัติการ โรงฝึกงาน และห้องทดลอง ระดับคุณภาพของสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้ใช้ประโยชน์ได้ไม่เต็มที่ หรือไม่เหมาะสมกับงาน ขนาดการออกแบบครุภัณฑ์ให้เหมาะสมกับห้องเรียน ขณะเดียวกันการวางแผนของห้องเรียนก็ได้คิดหรือคำนึงถึงครุภัณฑ์และประโยชน์การใช้ เช่น ห้องโถงและทางเดิน แสงสว่างและการถ่ายเทอากาศไม่ดี เพราะไม่ได้ศึกษาทิศทางของลมประจำ และทิศทางของแสงแดด ไม่ได้เลือกวัสดุที่มีคุณภาพในการก่อสร้างและเหมาะสม

2. การออกแบบอาคารเรียนมีคุณภาพต่ำ เนื่องจากขาดสถาปนิกหรือนักออกแบบที่มีความชำนาญเฉพาะ และมีความคุ้นเคยเกี่ยวกับการศึกษาเป็นผู้ออกแบบ

3. ขาดการประสานงานกันระหว่างผู้ใช้อาคารกับสถาปนิก ปัญหาข้อนี้ทำให้ได้อาคารเรียนที่มีคุณภาพต่ำ สืบเนื่องจากผู้บริหารและครูไม่คุ้นเคยกับงานของสถาปนิก จึงไม่สามารถบอกสถาปนิกให้ออกแบบตามความต้องการของตนได้

4. ขาดงบประมาณและการระดมทรัพยากร ปัญหาสำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ การขาดกำลังเงินในการจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และผู้บริหารไม่พยายามหาทางระดมทรัพยากรมาช่วยการศึกษาด้วย (เมธี ปิรันธนานนท์, 2528: 6)

ปัญหาจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียนประถมศึกษา

สภาพแวดล้อมของโรงเรียนมีอิทธิพลต่อชีวิตจิตใจ ความเป็นอยู่ สุขนิสัย และการเรียนรู้ของนักเรียนเป็นอย่างมาก เพราะเด็กต้องใช้เวลาอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 6 ปี ในช่วงเวลาดังกล่าวเด็กจะได้รับการถ่ายทอดสิ่งต่างๆจากสภาพแวดล้อมโดยไม่รู้ตัว ถ้าเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีงาม เด็กก็จะได้รับสิ่งที่ดีงามไป ในทำนองเดียวกันถ้าเป็นสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดี เด็กก็จะได้รับการถ่ายทอดไปเช่นเดียวกัน (ชลิต พุทธิรักษา, 2526: 147-148)

1. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ตั้งอยู่แต่ละเขต

1.1 โรงเรียนในเขตเทศบาล โรงเรียนประถมนี้จะตั้งอยู่ในเขตตัวเมือง และตั้งอยู่นานแล้ว ความเจริญของตัวเมืองทำให้มีสิ่งก่อสร้างมากมาย ทั้งตึก อาคารและที่พักอาศัย ที่ดินมีราคาแพง โรงเรียนจึงถูกจำกัดเรื่องพื้นที่ และสภาพแวดล้อมด้วยสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลายสิ่งรวมกัน เช่น สิ่งก่อสร้าง ตึกอาคารสูงๆ ร้านค้าหรือตลาดสด จึงทำให้เกิดปัญหา เช่น กลิ่นอับเหม็น น้ำขัง เสียงรบกวน แสงสว่างไม่พอ อากาศอบอ้าว และโรงเรียนประเภทนี้ค่อนข้างจะยับยั้งขยายการก่อสร้างไม่ได้ เพราะที่ดินมีราคาแพงมาก ถึงอย่างไรก็ตาม สภาพแวดล้อมดังกล่าวก็ยังไม่ถึงขั้นเป็นอันตรายต่อเด็กนักเรียนมากนัก เพราะทางโรงเรียนได้พยายามปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอ เช่น ได้จำกัดจำนวนนักเรียนให้พอเหมาะ เมื่อแสงสว่างไม่พอได้ใช้ไฟฟ้าช่วย ถ้าอากาศอบอ้าวก็ใช้พัดลม เมื่อน้ำขังก็ได้จัดทำท่อระบายและถมที่เท่าที่จำเป็น

1.2 โรงเรียนในเขตสุขาภิบาล ส่วนใหญ่สภาพแวดล้อมค่อนข้างจะดี ความแออัดของบ้านเรือนจะน้อยลง ที่ดินมีราคาถูกกว่า มีโอกาสจะยับยั้งขยายสิ่งก่อสร้างได้มากกว่าบริเวณที่อยู่ในเขตเทศบาล บรรยากาศในห้องเรียนปลอดโปร่งมีแสงสว่างมากพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอกมากนัก ปัญหาจากสภาพแวดล้อมจึงไม่ค่อยมีมากนัก

1.3 โรงเรียนนอกเขตเทศบาลและนอกเขตสุขาภิบาล สภาพแวดล้อมจะดีกว่าโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ความแออัดของบ้านเมืองก็น้อยกว่ามาก สภาพของที่ดินไม่ค่อยจะมีปัญหา จะพบว่าโรงเรียนส่วนมากจะมีพื้นที่จำนวนมาก จนสามารถสร้างเป็นสนามฟุตบอลได้ บางแห่งสามารถปลูกต้นไม้ไว้เพื่อร่มเงาได้ สภาพของโรงเรียนจึงรู้สึกสะดวกสบาย บรรยากาศในห้องเรียนปลอดโปร่ง มีแสงสว่างเพียงพอ ไม่มีเสียงรบกวนจากภายนอก รวมทั้งฝุ่นละอองก็มีไม่มากนัก

2. ปัญหาจากสภาพแวดล้อมของโรงเรียน

2.1 สิ่งแวดล้อมที่รบกวนสุขภาพอนามัยของนักเรียนมีหลายประเภท เช่น เสียงดัง หนาวหู่ กลิ่นเหม็น คิว้นทำให้มีกลิ่นและแสบตา ฝุ่นละอองทำให้ประอะเปื้อน น้ำเน่าส่งกลิ่นเหม็น กองขยะส่งกลิ่นเหม็น และทำให้ภาพพจน์ไม่ดีงาม

2.2 สิ่งแวดล้อมบางอย่างทำให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุได้ เช่น อยู่ใกล้ทางรถยนต์ รถไฟ สนามบิน ท่าเรือ หรือโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ เด็กมักได้รับอันตรายเป็นประจำ

2.3 สิ่งแวดล้อมบางประการอาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพจิต เช่น เรือนจำ สลัม แหล่งยาเสพติด แหล่งโสเภณี แหล่งการพนัน สถานอาบอบนวด บาร์ ไนต์คลับ โรงฆ่าสัตว์ ตลาดสด สุสาน ที่เผาศพ สิ่งแวดล้อมดังกล่าวบางอย่างทำให้เกิดความเศร้า จิตใจหดหู่ เช่น คุกตระวาง สุสาน ที่เผาศพ โรงฆ่าสัตว์ ตลาดสด บางอย่างก็เข้ายวนชักชวนให้เด็กประพฤติไปในทางที่ไม่ดีงาม เช่น แหล่งยาเสพติด แหล่งการพนัน สถานบันเทิงต่างๆ

ปัญหาสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ก็คือ การที่ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีหน้าที่หรืออำนาจใดๆ ในการดำเนินงานเพื่อให้ได้อาคารเรียนตามความต้องการ อาคารแต่ละหลังที่ได้มานั้นเป็นการพิจารณาร่วมกันของผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องที่ระดับสูงกว่า (สงบ มณีแสง, 2532: 144)

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่เกิดจากการดำเนินงานคือ การจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ การประเมินผลอาคารสถานที่ และปัจจัยสำคัญยิ่งที่เป็นปัญหาก็คือการขาดทรัพยากรในการดำเนินงานอาคารสถานที่ อันได้แก่ บุคลากร เงิน หรืองบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ และการจัดการ ที่จะทำให้งานอาคารสถานที่มีประสิทธิภาพ

อาคารเรียนของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สร้างตามแบบสนศ.(สนศ. ย่อมาจาก สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร) การสร้างขึ้นอยู่กับงบประมาณและพื้นที่ของโรงเรียน อาคารเรียนแต่เดิมเป็นอาคารไม้และมีการปรับปรุงเป็นอาคารเรียนในแบบปัจจุบัน การสร้างหรือปรับปรุงอาคารทำได้ยาก ต้องนำเสนองบประมาณและผ่านความเห็นชอบหลายขั้นตอน โรงเรียนจึงมีความจำกัดในเรื่องของอาคารสถานที่ อาจไม่เหมาะสมหรือเพียงพอกับนักเรียนและเนื่องจากสถานที่ตั้งโรงเรียนของสังกัดกรุงเทพมหานครส่วนใหญ่อยู่ในเขตชุมชน วัด ตลาด การขยายพื้นที่โรงเรียนจึงเป็นสิ่งทำได้ยาก รวมทั้งยังมีผลเสียในเรื่องของมลภาวะต่างๆ เช่น คิว้น ไฟจากการเผาศพ เสียงดัง ที่อาจรบกวนการจัดการเรียนการสอนได้ แต่ก็มีผลดีในส่วนของแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น

อาคารเรียนแบบ สนศ. มีแบบอาคารเรียนดังนี้

1. อาคารเรียนแบบ สนศ.264 คือ อาคารเรียน 4 ชั้น ขนาด 9-16 ห้องเรียน
2. อาคารเรียนแบบ สนศ.263 คือ อาคารเรียน 3 ชั้น ขนาด 6-12 ห้องเรียน
3. อาคารเรียนแบบ สนศ.625 คือ อาคารเรียน 5 ชั้น ขนาด 12-20 ห้องเรียน
4. อาคารเรียนแบบ สนศ.384 คือ อาคารเรียน 4 ชั้น ขนาด 12-18 ห้องเรียน

เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่จำกัด การใช้อาคารสถานที่จึงต้องเป็นไปอย่างคุ้มค่า การปรับภูมิทัศน์และสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย เพิ่มพื้นที่สีเขียว จัดมุมแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเพียงพอแก่ผู้เรียน

2.2 ความหมายของการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

การบริหารงานอาคารสถานที่ หมายถึง การให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ดำเนินงานอาคารสถานที่ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2541: 8)

มาลินี ศาคริกและปรีชา คัมภีร์ปกรณ์ (2528: 649) ได้กล่าวถึงงานอาคารสถานที่ว่าเป็นงานสนับสนุนงานวิชาการ เนื่องจากอาคารสถานที่เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อระบบการจัดการศึกษา ในปัจจุบันอาคารสถานที่ต้องทำหน้าที่ห่อหุ้ม รองรับกิจกรรมและพฤติกรรมกรรมการสอน ตามหลักสูตรที่มีการเปลี่ยนแปลงใหม่ ซึ่งต้องส่งเสริมความเจริญงอกงามทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมแก่นักเรียน นอกจากนั้นยังต้องสามารถให้บริการด้านกิจกรรมทางสังคมและส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชนในท้องถิ่นได้อีกด้วย

ชลิต พุทธรักษา (2529: 32) ได้ให้ความหมายของการบริหารงานอาคารสถานที่ไว้ว่า การที่ผู้บริหารใช้อำนาจหน้าที่เท่าที่มีอยู่ จัดการดำเนินงานเกี่ยวกับอาคารสถานที่ให้ดำเนินไปสู่เป้าหมายที่ต้องการและการดำเนินงานจะได้ผลเพียงใดก็ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ผู้บริหารใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด

สรุปได้ว่าการบริหารอาคารสถานที่ หมายถึง การที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้อำนาจหน้าที่เท่าที่มีอยู่ดำเนินการเกี่ยวกับอาคารสถานที่ของสถานศึกษาร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาให้เอื้อประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาให้ได้รับประโยชน์สูงสุดตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญต่อการบริหารงานด้านนี้

ให้มากพอสมควรแก่ความจำเป็นของงานและแบ่งเวลาให้แก่การบริหารงานด้านนี้ให้มีสัดส่วนที่เหมาะสม

2.3 ความสำคัญของการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

การบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษามีความสำคัญดังนี้ (ทรงชัย เชื้อเมืองพาน, 2542: 14 - 15)

1. เป็นการบริหารงานอาคารสถานที่ ที่ให้ความสำคัญแก่การดำเนินงานหลักของสถานศึกษา คือ งานวิชาการ
2. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้งานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นไปโดยสะดวกและมีประสิทธิภาพ
3. เป็นการบริหารงานเพื่อเตรียมพร้อมที่จะรองรับความคิดและการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา เช่น การเพิ่มหรือลดของจำนวนนักเรียนหรือการเปลี่ยนแปลงของชุมชน
4. เป็นการบริหารงานที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความพร้อมและพอใช้ในการประกอบกิจกรรม
5. เป็นการบริหารที่มีส่วนเสริมสร้างขวัญและกำลังใจของบุคลากร ให้พร้อมที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่

นอกจากความสำคัญของอาคารสถานที่แล้ว ยังมีประโยชน์ดังต่อไปนี้

1. เป็นที่ประกอบการเรียนการสอน โดยตรง
2. เป็นที่เก็บอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการดำเนินงานในสถานศึกษา
3. เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ดี
4. เป็นที่ประกอบกิจกรรมนอกห้องเรียน นอกเหนือจากการเรียนการสอนในห้องเรียน
5. เป็นที่ประกอบกิจกรรมการบริหารงานสถานศึกษาของบุคลากร
6. มีส่วนกล่อมเกลาลักษณะนิสัยของนักเรียน
7. มีส่วนเสริมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยการอำนวยความสะดวกแก่ชุมชนในการประกอบกิจกรรมต่าง ๆ

บุญช่วย จินดาประพันธ์ (2536: 107-119) ได้กล่าวถึงความสำคัญและขอบข่ายของการบริหารงานอาคารสถานที่และการบำรุงรักษา สรุปได้ว่าเป็นการดูแล ควบคุม การประสานงาน การใช้อาคารให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งสำคัญมากที่ผู้บริหารจะต้องจัดการเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่และการบำรุงรักษา จะช่วยให้อาคารเรียนได้ใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า

และระบบการบริหารงานอาคารสถานที่ เป็นการช่วยให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นซึ่งมีขอบข่ายงานบริหาร ดังนี้

1. งานออกแบบและควบคุมการก่อสร้าง
2. งานก่อสร้างและซ่อมแซม
3. งานบริการไฟฟ้า และ โทรศัพท์
4. งานรักษาความสะอาดและพัฒนาบริเวณ
5. งานรักษาความปลอดภัย
6. งานควบคุมการใช้อาคารสถานที่
7. งานประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องรู้จักการใช้บุคลากรในสถานศึกษา รวมทั้งประชาชนในชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพย์สินของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้ความรู้ความสามารถด้านการบริหารอย่างมากในการบริหาร จึงจะทำให้การบริหารงานอาคารสถานที่ มีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สุปรินชา หิรัญโร (2540: 3) ได้กล่าวถึงความสำคัญของอาคารสถานที่ไว้ว่า อาคารสถานที่นอกจากจะเป็นที่พักอาศัยที่มั่นคงแข็งแรง คู่มีแดดคุ้มฝนมีความสมบูรณ์และเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้แล้วยังเป็นที่พบปะ สังสรรค์ มีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันระหว่างครู นักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและประชาชนทั่วไป

จิตนา สารยุทธพิทักษ์ (2536: 36) ได้เสนอแนะว่า การหมั่นตรวจสอบอาคารสถานที่ทำให้มั่นใจว่าจะสามารถให้ความปลอดภัยแก่นักเรียนได้เสมอขณะอยู่ในสถานศึกษา ในด้านอาคารเก่า ควรปรับปรุง การปรับปรุงซ่อมแซมเป็นสิ่งสำคัญที่สุด เนื่องจากใช้งานเป็นประจำทำให้เกิดความสึกหรอและควรขอความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องช่วยกันบำรุงรักษา ซ่อมแซมเพื่อให้อาคารใช้ประโยชน์ได้อย่างคุ้มค่ามากที่สุด

อาคารเรียนยังเป็นศูนย์รวมของนักวิชาการ วัสดุอุปกรณ์เพื่อการเรียนการสอนเป็นศูนย์กลางของการจัดกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อนักเรียนและชุมชน นอกจากนี้แล้วอาคารสถานที่ในสถานศึกษายังมีอิทธิพลต่อการหล่อหลอมพฤติกรรม ทัศนคติ ค่านิยมสติปัญญาและสังคมของนักเรียน และครูอีกด้วย และยังให้ความเห็นเพิ่มเติมว่า อาคารสถานที่ที่ดีมีส่วนช่วยทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนรู้ ก่อให้เกิดความจงรักภักดีและความภาคภูมิใจในสถาบัน ซึ่งจะมีผล

ถึงความพยายามที่จะสร้างเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ และสร้างชื่อเสียงเกียรติยศให้กับตนเอง และสถาบัน

จะเห็นได้ว่า อาคารสถานที่ในการศึกษาล้วนเป็นที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนอยู่ตลอดเวลา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาทุกระดับมีความคาดหวังที่จะให้หน่วยงานหรือสถานศึกษาของตนเองมีความเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี มีอาคารสถานที่เพียงพอ อีกทั้งปรารถนาที่จะให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อหลอมเยาวชนและประชาชนในสังคมให้มีการพัฒนาไปในทางที่พึงประสงค์ ผู้บริหารจะต้องให้ความสำคัญเอาใจใส่ต่อการบริหารงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนให้เหมาะสม เพราะครุมิใช่ตัวจักรสำคัญที่จะสร้างความเจริญเติบโตทุกๆ ด้านให้แก่เด็กเพียงอย่างเดียว อาคารสถานที่ภายในสถานศึกษามีส่วนช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญาและสังคมของนักเรียนอย่างมากทีเดียว

2.4 กระบวนการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

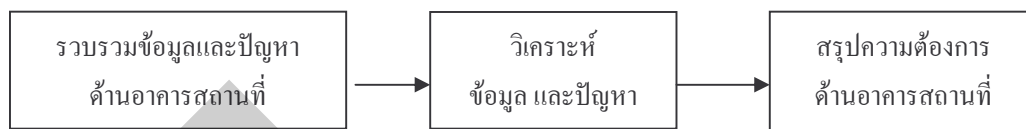
สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 19) ได้เสนอไว้ว่าการบริหารงานอาคารสถานที่จะมีประสิทธิภาพโดยการดำเนินตามขั้นตอนทั้ง 4 กระบวนการ คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ

การบริหารงานอาคารสถานที่ ผู้บริหารต้องปฏิบัติตามกระบวนการการบริหาร โดยรวบรวมข้อมูลด้านอาคารสถานที่ทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเป็นปัจจุบันและเกี่ยวข้องกับการจัดการการศึกษา ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูล 3 ประเภท คือ

1. สภาพปัจจุบันของอาคารสถานที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น จำนวนอาคาร และสิ่งปลูกสร้างที่มีอยู่แล้ว พื้นที่บริเวณ โรงเรียน สภาพพื้นที่ จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากร ฯลฯ
2. แนวโน้มของการเปลี่ยนแปลง เช่น การเพิ่มหรือลดของจำนวนนักเรียน งบประมาณที่คาดว่าจะได้รับการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ในท้องถิ่น ซึ่งเกี่ยวพันถึงสถานศึกษา เป็นต้น
3. ปัญหาและข้อจำกัด ซึ่งได้จากการศึกษาข้อมูลดังกล่าวข้างต้น เช่น ข้อจำกัดพื้นที่ ข้อจำกัดบุคลากร ข้อจำกัดของงบประมาณหรือปัญหาอื่น ๆ ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินงาน

เมื่อได้ข้อมูลและปัญหาแล้วก็นำมาวิเคราะห์ โดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมสรุปความต้องการของสถานศึกษาที่จะแก้ปัญหา เพื่อพัฒนาอาคารสถานที่ให้ดำเนินการขั้นต่อไป

ภาพที่ 2.1 แสดงขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ
ที่มา: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ

ขั้นตอนที่ 2 การวางแผน

เมื่อทราบความต้องการด้านอาคารสถานที่ว่าจะแก้ปัญหาหรือพัฒนาอย่างไร เพียงใด จากการปฏิบัติขั้นตอนที่ 1 แล้วดำเนินการตามขั้นตอนที่ 2 กล่าวคือ จัดให้มีการวางแผน และเขียนโครงการเพื่อแก้ปัญหานำไปพัฒนาให้บรรลุความต้องการด้านอาคารสถานที่นั้น ๆ

ในการวางแผนด้านอาคารสถานที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ (กิติมา ปรีดีดิลก, 2532: 293)

1. ให้บุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์และมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบดูแลรักษา และมีส่วนร่วมในการวางแผนอย่างจริงจังในด้านอาคารสถานที่
2. ในการวางแผนด้านอาคารสถานที่ต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์หลายด้านคู่กับการลงทุน ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ (2539: 9) ได้ให้ความเห็นว่า ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ดูแลรักษา ตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งสำเร็จ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณ

ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินงานตามแผน

ผู้บริหารจะต้องควบคุมกำกับดูแล ติดตามผล ให้การดำเนินงานเป็นไปตามขั้นตอนที่ 2 การบริหารงานอาคารสถานที่ให้ราบรื่นและมีประสิทธิภาพพอสมควร ผู้บริหารควรยึดแนวทางในการปฏิบัติงานด้านอาคารสถานที่ ดังต่อไปนี้

1. ปลูกฝังให้บุคลากรในสถานศึกษามีความรู้สึกรู้สึกว่าตนเองมีส่วนเป็นเจ้าของ ซึ่งต้องรับผิดชอบต่อภาระงานของสถานศึกษา
2. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อภาระงานด้านอาคารสถานที่ ในส่วนที่นักเรียนสามารถทำได้ จะช่วยปลูกฝังนิสัยรักการทำงาน และเกิดความภาคภูมิใจในสถานศึกษาของตนเอง

3. ปลุกฝังให้ชุมชนตระหนักว่าสถานศึกษาเป็นสมบัติของชุมชนและให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ตามข้อกำหนดในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2541

4. เป็นการเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาของนักเรียนในด้านกิจกรรมการเรียน การสอน ส่งเสริมด้านลักษณะนิสัยตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรโดยทางอ้อม

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผล

การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ เป็นขั้นตอนสุดท้ายที่จะช่วยให้ผู้บริหาร ทราบว่าการดำเนินงานเป็นไปตามแผนการดำเนินงานได้ดีเพียงใด เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข ในระหว่างการดำเนินงานและเป็นข้อมูลสำหรับการพิจารณาวางแผนดำเนินงานในปีถัดไป การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่ต้องทำเป็นระยะๆ อย่างสม่ำเสมอ ตามเวลาที่กำหนดไว้ในแผน โดยมีเทคนิคและวิธีการสำคัญ (ทรงชัย เชื้อเมืองพาน, 2542: 35) ดังนี้

1. ทำตารางกำหนดเวลาการประเมินไว้อย่างชัดเจนในแต่ละโครงการ
2. ทำตารางกำหนดการใช้อาคารสถานที่ และบันทึกผล
3. มีการตรวจตราและดูแลอย่างสม่ำเสมอ
4. ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผล เช่น แบ่งหน้าที่รับผิดชอบแล้วรายงานผลซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของการให้การศึกษาเล่าเรียนอีกด้วย

แนวคิดในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ (ทรงชัย เชื้อเมืองพาน, 2542: 11)

1. การบริหารงานอาคารสถานที่ที่มีความสำคัญ ในฐานะที่ให้ความสะดวกสบายและส่งเสริมการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา ผู้บริหารจึงควรให้ความสำคัญและใช้เวลาในการบริหารด้านนี้เหมาะสม
2. งานอาคารสถานที่ที่มีขอบข่ายครอบคลุมถึง การจัดสร้าง การใช้ การบำรุงรักษาการควบคุมดูแล และการประเมินผลการดำเนินงาน
3. ผู้บริหารมีบทบาทหน้าที่หลายประการ ในการดำเนินงานอาคารสถานที่ของสถานศึกษา ดังนั้นการทราบบทบาทหน้าที่และปฏิบัติได้ครบถ้วน จะทำให้งานอาคารสถานที่ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การบริหารงานตามขั้นตอนของกระบวนการบริหาร จะทำให้การดำเนินงาน อาคารสถานที่ในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. การดำเนินงานอาคารสถานที่ต้องอาศัยแนวคิดหลายประการมาประกอบการพิจารณา เพื่อกำหนดแนวทางดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

แนวทางการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาที่สำคัญมี 3 ประการ คือ

1. การบริหารงานอาคารสถานที่
2. การจัดบริเวณในสถานศึกษา
3. การป้องกันอุบัติเหตุในสถานศึกษา

โดยสรุปแล้วการบริหารงานอาคารสถานที่ที่มีประสิทธิภาพต้องปฏิบัติตามขั้นตอนทั้ง 4 ของกระบวนการบริหารคือ การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา การวางแผน การดำเนินการตามแผน และการประเมินผลเช่นเดียวกับการบริหารงานอื่น ๆ ทุกงาน

2.5 บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทในการส่งเสริมการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาโดยดำเนินการดัง รุ่ง พูลสวัสดิ์ (2549: 113-116) ได้เสนอแนะไว้ดังนี้

1. วางแผนการใช้อาคารสถานที่แก่ ครู นักเรียน คนงาน ว่าแต่ละปีจะมีความมุ่งหมายหรือเน้นการใช้ในทางใด เช่น การจัดชั้นเรียนต่าง ๆ
2. วางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้คุ้มค่าโดยให้พอเหมาะกับจำนวนนักเรียน ไม่มากเกินไป ซึ่งจะทำให้การเรียนการสอนไม่ได้ผลเท่าที่ควร
3. การวางแผนการใช้อาคารสถานที่ร่วมกับชุมชน จะต้องพึงพาอาศัยกันอยู่ตลอดเวลา ควรเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาใช้บริการได้อย่างเสมอๆ

สมเดช ศรีแสง (2539: 572-574) ได้กล่าวถึง การใช้อาคารสถานที่อันหมายถึงการกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง ต่อการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียนและต่อชุมชน ในขณะที่เดียวกันผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาตามขอบข่ายงานอาคารสถานที่ของสำนักคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2541: 34) ดังนี้

ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

ในอดีตอาคารเรียนจะต้องมีรูปแบบตามมาตรฐานที่กำหนด เช่น รูปแบบ ขนาดพื้นที่ ในปัจจุบันอาคารสถานที่โดยเฉพาะพื้นที่ที่มีความยืดหยุ่นได้ สามารถออกแบบอย่างสร้างสรรค์

ให้เหมาะสมกับการรับรู้ของมนุษย์และเหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย และโครงสร้างเอื้อต่อการควบคุมแสงเสียงและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม บริเวณทั่วไปปรับสภาพเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ มีคุณค่าทางการศึกษาตลอดทั้งเป็นที่พบปะสังสรรค์ร่วมกันระหว่าง ครูกับนักเรียน ครูกับครู หรือนักเรียนกับนักเรียน มีบรรยากาศ สวยงามและอบอุ่น และควรจัดบริเวณและบรรยากาศส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข

ดังนั้นผู้บริหารนอกจากจะต้องคำนึงถึงการดำเนินการจัดสร้างที่ถูกต้องตามแบบแปลนและประโยชน์ใช้สอยแล้ว ควรมิบทบาทหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

1. การสำรวจข้อมูลสภาพปัจจุบันและความต้องการ เช่น ข้อมูลจำนวนนักเรียน ข้อมูลอาคารเรียนที่มีอยู่ การคาดคะเนจำนวนนักเรียนและจำนวนห้องเรียนในอนาคต แหล่งงบประมาณและความเปลี่ยนแปลงของชุมชน เพื่อนำมาวิเคราะห์แปรผลเป็นความต้องการ การใช้ประโยชน์จากอาคาร
2. จัดของงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่ของสถานศึกษาตามความต้องการและสภาพความจำเป็นของสถานศึกษา ปัจจุบันแหล่งงบประมาณจะมาจาก 2 แหล่ง คือ งบประมาณจากรัฐบาลและจากประชาชนทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักแสวงหางบประมาณจากทั้ง 2 แห่ง ดังกล่าวตามศักยภาพ ซึ่งจะมีคณะครู ชุมชน ศิษย์เก่ามีส่วนร่วมในการจัดหางบประมาณได้เป็นอย่างดี
3. ควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่ให้ถูกต้อง เป็นไปตามระเบียบและกฎเกณฑ์ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการ จะใช้ระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุเป็นแนวปฏิบัติ
4. ดำเนินการเกี่ยวกับการรื้อถอนอาคารสถานที่ให้ถูกต้องตามระเบียบ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง
5. จัดการเกี่ยวกับที่ดินของสถานศึกษาให้ถูกต้องตามระเบียบว่าด้วยราชพัสดุ
6. ร่วมกับบุคลากรในสถานศึกษาและชุมชนดำเนินการแก้ปัญหาการขาดแคลนอาคารเรียนและสถานที่ ในขณะที่มีงบประมาณทางราชการไม่พอเพียง
7. จัดให้มีการตกแต่งอาคารสถานที่ให้เป็นระเบียบเรียบร้อย สวยงาม สะอาด น่าอยู่น่าเรียน เหมาะสมกับเป็นแหล่งเรียนรู้

ด้านการใช้อาคารสถานที่

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทหน้าที่ในการส่งเสริมการบริหารงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา ดังนี้

1. ดำเนินการวางแผนการใช้สถานที่ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์คุ้มค่า โดยให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมการวางแผน จะช่วยให้ทราบถึงความต้องการในการใช้อาคารสถานที่ทำให้ทราบว่า จะปรับปรุงอาคารสถานที่ให้ใช้ประโยชน์ด้านใด อย่างไร ช่วยให้เกิดการประหยัดงบประมาณ และช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีระบบขั้นตอนรวดเร็วมีประสิทธิภาพ เพราะมีเป้าหมายชัดเจน
2. จัดให้มีการวางแผนผังบริเวณสถานศึกษา อาคารเรียน อาคารประกอบ ห้องเรียน และห้องพิเศษ เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพจำลอง และสะดวกในการใช้
3. จัดทำตารางแสดงการใช้อาคารสถานที่ เพื่อให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และผู้ใช้จะได้มีการเตรียมพร้อมก่อนใช้อาคารสถานที่นั้น ๆ ล่วงหน้า และสามารถตรวจสอบได้ง่าย จะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขหรือจะตั้งอุปกรณ์อะไรบ้าง มีการใช้อาคารสถานที่นั้น ๆ เมื่อไร ใช้อย่างไรซึ่งผู้บริหารอาจจะมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบโดยเฉพาะก็ได้

ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานอาคารสถานที่ ดังนี้ (สมเดช ศรีแสง, 2539: 572-574)

1. ตรวจสอบสภาพของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ
2. จัดให้มีการซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด
3. จัดให้มีการแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคลากร
4. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

รุ่ง พูลสวัสดิ์ (2529:113-116) ให้ความเห็นว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทในการส่งเสริมการซ่อมแซมบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ดังนี้

1. บุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร คณะกรรมการต่าง ๆ ครู นักเรียน นักรักษาโรง บุคคลเหล่านี้มีส่วนเกี่ยวข้องในการซ่อมแซมบำรุงรักษาทั้งสิ้น

2. การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการซ่อมแซมบำรุงรักษา ชุมชนมีประโยชน์ต่อสถานศึกษา และหน่วยงานเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะบิดา มารดา และผู้ปกครองของนักเรียนก็มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือสถานศึกษาอยู่แล้ว สถานศึกษาจึงต้องมีภารกิจที่จะต้องติดต่อขอความร่วมมือช่วยเหลือ การขอความร่วมมืออาจจะเป็นการร่วมกันพัฒนาสถานศึกษา เช่น ความสะอาดอาคารสถานที่ พัฒนาสนาม ปลูกต้นไม้ บริจาคแรงงานซ่อมแซมอาคารเรียน หรือบริจาคทรัพย์สิน ขณะเดียวกันสถานศึกษาก็มีน้ำใจในการตอบแทนชุมชนด้วยการจัดเลี้ยงสังสรรค์ระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือเข้าร่วมงานประเพณีต่างๆ ของชุมชน เป็นต้น

ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางส่งเสริมการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ (ทรงชัย เชื้อเมืองพาน, 2542: 38)

1. จัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัยในสถานที่ราชการ ควรมีการใช้เครื่องกีดขวางหรือห้องเก็บเอกสารสำคัญ ควรมีลูกกรงหน้าต่างและมีกุญแจปิดห้องไว้อย่างเรียบร้อยมั่นคง
2. ตรวจสอบตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากร
3. ดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เมื่อมีผู้มาขอใช้อาคารสถานที่
4. ส่งเสริมให้นักเรียนและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลอาคารสถานที่
5. การใช้แสงสว่างในอาคารเรียนจะให้แสงสว่างโดยรอบอาคารสถานที่หรือจะให้ตรงเฉพาะจุดรักษาความปลอดภัยก็ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้บริหารสถานศึกษา

ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ในสถานศึกษา

ผู้บริหารสถานศึกษา มีแนวทางการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ควรมีบทบาทหน้าที่ดังนี้ (ทรงชัย เชื้อเมืองพาน, 2542: 38-39)

1. มีการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอตามกำหนดในแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา
2. ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินเพื่อเสนอแนะ ในการปรับปรุงการดำเนินงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา ทั้งทางด้านการจัดสร้าง การใช้ การบำรุงรักษาและการควบคุมดูแล

3. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินการรักษาอาคารสถานที่ตามความสามารถของนักเรียนที่จะทำได้

4. ใช้เทคนิควิธีการต่าง ๆ ในการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา เช่น การรับฟังความคิดเห็นของประชาชน การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบการประเมินผล เป็นต้น

ความเห็นของไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527: 19) เกี่ยวกับกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน คือ ร่วมปฏิบัติงานตามนโยบาย แผนงาน ติดตามและประเมินผล ร่วมกันกับสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติได้เสนอข้อคิดในการส่งเสริมการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ดังนี้ (ทรงชัย เชื้อเมืองพาน, 2542: 39-40)

1. ต้องใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ให้มากที่สุด การใช้อาคารสถานที่ให้เป็นประโยชน์คุ้มค่าที่สุดต่อการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษาเป็นสิ่งควรปฏิบัติอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะเป็นการช่วยประหยัดรายจ่ายของรัฐและของสถานศึกษาแล้ว การใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่อย่างคุ้มค่าจะช่วยลดความขาดแคลนในความรู้สึกของบุคลากรในสถานศึกษาอีกทางหนึ่งด้วยผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักว่าการสร้างอาคารสถานที่ใหญ่โต สวยงาม และเหลือเฟือเพื่อจนกระทั่งใช้ประโยชน์น้อยไม่ทั่วถึง เป็นการสูญเปล่าน่าเสียดายอย่างยิ่ง

2. ควรเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การเปิดโอกาสให้ครู นักเรียน นักการภารโรง และบุคลากรอื่นในชุมชน ใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ ตลอดจนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในการวางแผนและการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ จะช่วยให้งานด้านนี้ดำเนินไปอย่างราบรื่น หากผู้บริหารสามารถปลูกฝังให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบและมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน มีความรู้สึกเป็นเจ้าของหวงแหนและภาคภูมิใจสถานศึกษาแล้ว งานสถานอาคารสถานที่ก็จะบรรลุเป้าหมายได้อย่างน่าพอใจ

3. ในการดำเนินงานด้านอาคารสถานที่ ต้องมุ่งถึงประโยชน์ของนักเรียนเป็นสำคัญผู้บริหารสถานศึกษาควรดำเนินการด้านอาคารสถานที่ โดยมุ่งให้ส่งผลถึงนักเรียนมากที่สุด เพราะเป็นเป้าหมายของการดำเนินงานในสถานศึกษา คือ การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของนักเรียนเป็นสำคัญการจัดอาคารสถานที่เพื่อความสะดวกของบุคลากรเป็นเพียงวิถีทางไปสู่เป้าหมายหลักการดังกล่าวเท่านั้น การจัดอาคารสถานที่ใด ๆ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้และการพัฒนาของนักเรียนไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมจัดได้ว่าเป็นการดำเนินงานที่ตรงเป้าหมาย

4. การจัดอาคารสถานที่ควรคำนึงถึงสภาพเดิมของบริเวณให้มาก สถานศึกษาในชนบทส่วนใหญ่อาจมีบริเวณที่เป็นสภาพธรรมชาติควรค่าแก่การอนุรักษ์ เช่น ห้วย หนอง คลอง บึง ป่าไม้ ซึ่งสภาพเหล่านี้ควรได้รับการอนุรักษ์ไว้ เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ ควรมีการปรับปรุง ตกแต่งเหมาะแก่การศึกษาและเอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน ตลอดทั้งมีส่วนร่วม

สรุปแล้วผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องศึกษาให้เข้าใจหลักการบริหาร กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับงานด้านอาคารสถานที่ แบ่งเวลาให้แก่การบริหารงานด้านนี้ให้มีสัดส่วนพอเหมาะและดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารให้ครอบคลุมงานทั้ง 5 ลักษณะงาน คือ ด้านการจัดสร้าง ด้านการใช้ ด้านการบำรุงรักษา ด้านการควบคุมดูแลและด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ ที่จะช่วยให้การบริหารงานด้านนี้บรรลุวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพสูงสุด

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นัตริจา อ้อดปัญญา (2537: 36) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์และปัจจัยสนับสนุนงานบริหารสถานศึกษาในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาจังหวัดลำปาง พบว่า อาคารสถานที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการช่วยเสริมสร้างความเจริญงอกงามทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคมของนักเรียนและบุคลากร อาคารสถานที่เป็นศูนย์กลางการจัดกิจกรรมทางการศึกษา เป็นแหล่งความรู้เพื่อหล่อหลอมให้คนเป็นคนดีอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข

เจริญชัย งานไว (2538: 38) ได้ทำการวิจัย เรื่องการศึกษาการจัดบรรยากาศและบริเวณอาคารสถานที่ในสถานศึกษามัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดขอนแก่น พบว่าการจัดบรรยากาศและบริเวณในสถานศึกษามีการปฏิบัติด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดกิจกรรมพัฒนาสถานศึกษาให้สะอาด ร่มรื่น ความเอาใจใส่ในการตกแต่งอาคารเรียน เพื่อความสวยงามเรียบร้อย การจัดห้องเรียนให้มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก และจัดห้องพักรูเป็นสัดส่วน ด้านการบริหารจัดการมีการปฏิบัติมาก ได้แก่ การจัดบุคลากรให้มีส่วนร่วมในการวางแผน เพื่อจัดบริเวณในสถานศึกษาตลอดทั้งการดูแลสวนครัว สวนหย่อม สวนป่า สวนสมุนไพร อุทยานหนังสือ

ประภาพรรณ เส็งวงศ์ และคณะ (2538: 49) ได้วิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการจัดบริเวณในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดในเขตการศึกษา 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดเขตการศึกษา 1 ด้านสภาพบริเวณสถานศึกษามีการสำรวจปัญหาการจัดสิ่งแวดล้อมในด้านบริเวณสถานศึกษามากที่สุด ด้านการเรียน

การสอนมีการสำรวจด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด มีความต้องการในการพัฒนาการจัดบริเวณของสถานศึกษามากที่สุด บริเวณสถานศึกษามีความสำคัญมากเป็นลำดับที่ 1 และบุคลากรมีความสำคัญต่อการจัดอาคารสถานที่มากที่สุด ในการวางแผนพัฒนางานอาคารสถานที่ที่มีแผนเป็นรายปีการนิเทศการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษานั้นที่การจัดห้องเรียนและบรรยากาศในการเรียนมากที่สุดปัญหาในการจัดบริเวณของสถานศึกษา คือ งบประมาณไม่เพียงพอ สถานศึกษามีเอกสารหลักฐานในการจัดบริเวณอาคารสถานที่ การนิเทศ การประเมินผลอยู่ในระดับน้อย

ภูวดล ทรัพย์สิน (2538: 49) ได้วิจัยเรื่อง ทักษะของนักศึกษาที่มีต่ออาคารสถานที่การจัดสวัสดิการและการบริหารของวิทยาลัยเทคนิคสุโขทัย พบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ถนนสัญจร ระบบระบายน้ำ อุปกรณ์การเรียน และอุปกรณ์ทำความสะอาด

จรุง เข้มแข็ง (2539: 29) ได้วิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ที่มีต่อการบริหารงานอาคารสถานที่ภายในสถานศึกษา พบว่า ต้องจัดที่จอดรถจักรยานยนต์ และรถยนต์ให้เพียงพอ สร้างโรงอาหารเพิ่ม พร้อมมีบริการน้ำดื่มและทำความสะอาดอย่างเพียงพอ

สุนทรี ภู่อัยกร (2539: 41) ได้วิจัย เรื่อง ความคิดเห็นของครูอาจารย์และนักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคกระบี่เกี่ยวกับการพัฒนาด้านอาคารสถานที่ในสถานศึกษา พบว่า สิ่งที่ต้องพัฒนาโดยเร่งด่วน คือ การจัดสร้างห้องน้ำ ห้องส้วม ที่ทันสมัยและเพียงพอ ปรับปรุงโต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ภายในห้องเรียนให้มีคุณภาพและเพียงพอ รวมทั้งการตกแต่งทาสีในห้องเรียนปรับปรุงระบบไฟฟ้าภายในอาคารเรียน และจัดบริการน้ำดื่มอย่างเพียงพอ

ประจวบ เจริญสมจิต (2542: บทคัดย่อ) ได้วิจัย เรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการใช้อาคารสถานที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ สภาพการใช้อาคารสถานที่ตามความคิดเห็นของผู้บริหารในภาพรวม พบว่า ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ และด้านความเพียงพอของอาคารสถานที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ ด้านการให้บริการอาคารสถานที่ และการควบคุมการใช้อาคารสถานที่มีการปฏิบัติน้อย ปัญหาและแนวทางการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนสาธิตตามความคิดเห็นของผู้บริหารมีดังนี้ 1. ด้านนโยบายและการใช้อาคารสถานที่ควรมีนโยบายที่แน่นอน ด้านการวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้มีการวางแผนที่เอื้อประโยชน์และสะดวกต่อการใช้งานอาคารสถานที่ ด้านการให้บริการอาคารสถานที่ควรมีผู้ให้บริการที่ดี ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ควรบำรุงรักษา

ให้อยู่ในสภาพดี และเหมาะแก่การใช้งาน และด้านความเพียงพอควรมีห้องเรียนให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนพร้อมทั้งห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ด้วย สภาพการใช้อาคารสถานที่ตามความคิดเห็นของนักเรียนโรงเรียนสาธิต มีดังนี้ ในภาพรวมพบว่า สภาพการใช้อาคารสถานที่ด้านการให้บริการอาคารสถานที่ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ด้านการควบคุมการใช้อาคารสถานที่และความเพียงพอของอาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง 2. ปัญหาและแนวทางการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนสาธิตมีดังนี้ ด้านการให้บริการอาคารสถานที่ควรให้อำนาจในการดูแลอย่างเต็มที่และมีงบประมาณอย่างเพียงพอ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ควรให้สวยงาม เหมาะสม มีความแข็งแรงและสมบูรณ์ ด้านการควบคุมการใช้อาคารสถานที่ควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลอย่างเพียงพอ และด้านความเพียงพอของอาคารสถานที่ควรมีห้องเรียนอย่างเพียงพอต่อการเรียน โดยควรเพิ่มอาคารเรียน และห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้เพียงพอ

ศิริศาสตร์ สมิตินันท์ (2542: 46) ได้วิจัย เรื่อง ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดสภาพบริเวณภายในวิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่ พบว่า สิ่งที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ การจัดสภาพห้องเรียนให้สะอาด ซ่อมแซมครุภัณฑ์และอุปกรณ์การเรียน เช่น สวิตซ์ไฟฟ้า โตะ เก้าอี้ ฯลฯ ให้อยู่ในสภาพดี ใช้การได้ จัดสภาพห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้มีสภาพการใช้งานได้ดี รวมทั้งจัดโรงฝึกงานให้เพียงพอกับจำนวนนักศึกษา จัดห้องพักรูให้เป็นสัดส่วน นักศึกษาสามารถเข้าพบครูอาจารย์ได้สะดวก จัดห้องสมุดและจัดหาหนังสือเพิ่มเติมให้เพียงพอกับความต้องการใช้จัดให้มีโรงอาหารพร้อมจัดบริการน้ำดื่ม ให้ปรับปรุงทางเดินระหว่างอาคารและจัดสวนหย่อม ปลูกลงไม้บริเวณระหว่างอาคาร จัดสภาพห้องน้ำ ห้องส้วม ให้สะอาดและเพียงพอ มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จัดให้มีโต๊ะม้านั่ง ปลูกลงไม้ยืนต้น ให้มีถังขยะไว้ตามที่ที่เหมาะสมจัดให้มีสถานที่ออกกำลังกายอย่างหลากหลาย

ธีรเดช สุขโขและคณะ (2542: 38) ได้วิจัยเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกสถานศึกษาของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงราย พบว่า การมีส่วนร่วมขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษานอกสถานศึกษาสายสามัญและอื่นๆ ด้านการสนับสนุนงบประมาณ ด้านอาคารสถานที่ อยู่ในระดับต่ำสุด เป็นปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนา ซึ่งมาจากเหตุผลในเรื่องฐานทางเศรษฐกิจของสมาชิกยังไม่มั่นคงพอนั่นเอง

สุรพล ไคร้วนิช (2544: 34) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ระดับประถมศึกษาของคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอสมปราช จังหวัดลำปาง เห็นว่า ควรมี การวางแผนด้านงบประมาณร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับชุมชนในการจัดหางบประมาณ

และทุนทรัพย์นักเรียน พบว่า ได้รับความร่วมมือด้านกำลังกาย กำลังทรัพย์และช่วยดำเนินกิจกรรม
ทุกอย่างของสถานศึกษาอย่างดี

กล่าวโดยสรุป การบริหารงานอาคารสถานที่เป็นงานที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน
ของสถานศึกษา มีกระบวนการตั้งแต่ นโยบายการจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การ
บำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่
เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากตัวอย่างกลุ่มเป้าหมายแล้วนำมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS for Window Version 11.0) และดำเนินการวิจัยเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์

3.1 ประชากร

3.1.1 ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน ดังนี้

- 1 โรงเรียนวัดท่าพระ
- 2 โรงเรียนวัดตึกวัด
- 3 โรงเรียนวัดประดู่ฉิมพลี
- 4 โรงเรียนวัดราชสิทธิาราม
- 5 โรงเรียนวัดนาคกลาง
- 6 โรงเรียนวัดใหม่พิเรนทร์

3.1.2 ผู้ให้ข้อมูล

ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 6 คน และครูผู้รับผิดชอบดูแลงานอาคารสถานที่ จำนวน 6 คน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ใช้การตอบแบบสอบถาม จากครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน แบบง่ายมา

โรงเรียนละ 3 คน รวม 18 คน และครูผู้รับผิดชอบดูแลงานอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 24 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือสำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) สำหรับแบบสอบถามมี 3 ชุด ได้แก่ แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร แบบสอบถามครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ และแบบสอบถามสำหรับครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานด้านอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale)

3.3 การสร้างและการทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.3.1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการสร้างเครื่องมือ

3.3.2 สร้างแบบสอบถามแล้วนำแบบสอบถามให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบถึงความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษาตลอดจน โครงสร้างของแบบสอบถาม เพื่อให้ครอบคลุมกับนิยามและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยผู้เชี่ยวชาญประกอบด้วย

- 1 นางสาวเบญจมาศ รอดสุทธิ รองผู้อำนวยการ โรงเรียนชุมทางคลิงชั้น
- 2 นางสาวมินา กริชไกรวรรณ ศึกษานิเทศก์ 6 สำนักงานการศึกษา
- 3 นายธงชัย โคระทัต รองผู้อำนวยการ โรงเรียนประชาณีเวศน์

3.3.3 ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ พร้อมทั้งเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบอีกครั้งเพื่อนำไปเป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สำหรับการนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลในการทำวิจัยกับกลุ่มตัวอย่างจริง

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

3.4.1 ขออนุญาตจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ถึงผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยพร้อมกับส่งแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปให้ได้ด้วยตนเองทุกโรงเรียน

3.4.2 การเก็บแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยไปรับคืนเองที่โรงเรียน ตามวันที่นัดหมายกับทางโรงเรียน

3.4.3 ติดตามเก็บแบบสอบถามคืนในกรณีที่ยังไม่ได้รับคืนตามเป้าหมายบางส่วน

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย กำหนดให้มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS for Window Version 11.0) และเลือกใช้สถิติ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ (Percent)

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาคารสถานที่ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ (Percent)

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการอาคารสถานที่และแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ (Percent)

แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบและครูผู้ใช้อาคารสถานที่

ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ (Percent)

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : SD) โดยกำหนดค่าน้ำหนักของคะแนน ดังนี้

คะแนน 4	หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนน 3	หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก
คะแนน 2	หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
คะแนน 1	หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์สำหรับวัดระดับการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนทั้ง 5 ด้าน โดยเอาคะแนนเฉลี่ยของคะแนนเป็นตัวชี้วัด โดยกำหนดเกณฑ์ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 3.50 – 4.00	หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 0.50 – 1.49	หมายถึง	มีการปฏิบัติการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุดหรือไม่มีการปฏิบัติ

ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการอาคารสถานที่และแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ วิเคราะห์โดยใช้วิธีการหาความถี่และหาค่าร้อยละ (Percent)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากตัวอย่างกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน สามารถนำมาสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลได้ตามลำดับ ดังนี้

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการศึกษา

การเสนอผลงานวิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
SD	แทน	ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนผู้ให้ข้อมูลในการศึกษา
N	แทน	จำนวนประชากร

4.2 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานด้านอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale)

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสัมภาษณ์สำหรับผู้บริหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุดตำแหน่งปัจจุบัน ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่ง แหล่งข้อมูลในการจัดการอาคารสถานที่ ขนาดของโรงเรียน

N = 6

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	3	50.00
1.2 หญิง	3	50.00
รวม	6	100.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 40 ปี	-	-
2.2 40 – 49 ปี	3	50.00
2.3 50 ปีขึ้นไป	3	50.00
รวม	6	100.00
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
3.1 ปริญญาตรี สาขาสังคมศาสตร์	1	16.67
3.2 ปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา	5	83.33
3.3 ปริญญาเอก	-	-
รวม	6	100.00
4. ตำแหน่งปัจจุบัน		
4.1 ผู้อำนวยการโรงเรียน	6	100.00
4.2 รองผู้อำนวยการโรงเรียน	-	-
รวม	6	100.00

ตารางที่ 4.1 (ต่อ)

N = 6

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. ระยะเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่ง		
5.1 น้อยกว่า 6 ปี	-	-
5.2 6 – 10 ปี	6	100.00
5.3 11 ขึ้นไป	-	-
รวม	6	100.00
6. แหล่งข้อมูลเรื่องการจัดการอาคารสถานที่ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)		
6.1 จากการศึกษาค้นคว้า	1	16.67
6.2 จากการอบรมสัมมนา	1	16.67
6.3 จากความรู้และประสบการณ์	6	100.00
รวม	8	100.00
7. ขนาดโรงเรียน		
7.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	3	50.00
7.2 โรงเรียนขนาดกลาง	1	16.67
7.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	2	33.33
รวม	6	100.00

จากตารางที่ 4.1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงและชายจำนวนเท่ากัน 3 คน (ร้อยละ 50.00) มีอายุ 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไป จำนวนเท่ากัน 3 คน (ร้อยละ 50.00) วุฒิการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา จำนวน 5 คน (ร้อยละ 83.33) ตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) ระยะเวลาที่ดำรงอยู่ในตำแหน่งทั้งหมดมีระยะเวลา 1 – 5 ปี จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) แหล่งข้อมูลในเรื่องการจัดการอาคารสถานที่ ส่วนใหญ่ได้รับจากความรู้และประสบการณ์ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) (เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ขนาดของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก จำนวน 3 คน (ร้อยละ 50.00)

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ที่ได้จัดเป็น 5 ด้านคือ การจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ ดังตารางที่ 4.2 ประชากรเป็นผู้บริหารตอบแบบสอบถาม 6 คน ข้อคำถามเลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

ตารางที่ 4.2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ ในด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

N = 6

สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. การจัดสร้างอาคารสถานที่		
1.1 การกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์ของอาคารสถานที่ไว้ชัดเจน	5	83.33
1.2 การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย	6	100.00
1.3 การวางผังบริเวณที่ตั้งอาคาร	3	50.00
1.4 การได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม	3	50.00
1.5 การควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม	3	50.00
1.6 การจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร	1	16.67
1.7 การจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามหลักการจัดการอาคารสถานที่ของโรงเรียน	4	66.67
1.8 อื่นๆ		
1.8.1 โรงเรียนตั้งอยู่ในที่ดินวัด การดำเนินการใดใดที่จะปรับปรุงพัฒนา นำเรื่องปรึกษาความเหมาะสมและขออนุญาตจากเจ้าอาวาสทุกครั้ง	2	33.34
1.8.2 ตามสภาพและข้อจำกัดของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีเนื้อที่จำกัดไม่เพียงพอในการจัดกิจกรรม	1	16.67
รวม	27	

จากตารางที่ 4.2 แสดงว่าประชากรของการวิจัยครั้งนี้ มีสภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนของผู้บริหาร ได้มีการกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย มากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาเป็นการกำหนดความต้องใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจน จำนวน 5 คน (ร้อยละ 83.33) และสภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนในการจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร มีน้อยที่สุด จำนวน 1 คน (ร้อยละ 16.67)

ตารางที่ 4.3 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ ในด้านการใช้อาคารสถานที่

N = 6

สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
2. การใช้อาคารสถานที่		
2.1 การวางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม	6	100.00
2.2 การพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	5	83.33
2.3 การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง	6	100.00
2.4 การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียน	5	83.33
2.5 การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	5	83.33
2.6 การจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน	4	66.67
2.7 การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง	6	100.00
รวม	37	

จากตารางที่ 4.3 ผู้บริหาร ส่วนใหญ่เห็นว่า โดยภาพรวม สภาพการจัดการสถานที่ที่อยู่ในสภาพดี โดยมีรายละเอียดคือ สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ด้านการใช้อาคารสถานที่ ผู้บริหารส่วนใหญ่วางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง และการให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องมากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาเป็นการพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียน การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด จำนวน 5 คน (ร้อยละ 83.33) และการจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน น้อยที่สุด จำนวน 4 คน (ร้อยละ 66.67)

ตารางที่ 4.4 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ ในด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

N = 6

สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
3. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่		
3.1 การตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	6	100.00
3.2 การประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้ใช้ประโยชน์โดยคุ้มค่าที่สุด	5	83.33
3.3 การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน	6	100.00
3.4 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน		
3.5 การซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด	6	100.00
3.6 การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่	6	100.00
3.7 การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา	6	100.00
3.8 อื่นๆ		
การเสนองบประมาณเพื่อปรับปรุงส่วนที่เป็นจุดอ่อน	5	83.33
โรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ประโยชน์และปลอดภัยมากที่สุด	1	16.67
รวม	41	

จากตารางที่ 4.4 มีสภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ผู้บริหารมีการตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ มากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือ การประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้ใช้ประโยชน์โดยคุ้มค่าที่สุด การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา จำนวน 5 คน (ร้อยละ 83.33) และด้านอื่นๆ คือการเสนองบประมาณเพื่อปรับปรุงส่วนที่เป็นจุดอ่อนของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ประโยชน์และปลอดภัยมากที่สุด น้อยที่สุด จำนวน 1 คน (ร้อยละ 16.67)

ตารางที่ 4.5 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ ในด้านการควบคุมดูแลสถานที่

N = 6

สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
4. การควบคุมดูแลอาคารสถานที่		
4.1 การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน	5	83.33
4.2 การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย	6	100.00
4.3 การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน	6	100.00
4.4 การดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ใช้สถานที่	5	83.33
4.5 การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในดูแลรักษาอาคารสถานที่	6	100.00
4.6 การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่	3	50.00
4.7 การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่	6	100.00
4.8 อื่นๆ		
4.8.1 การของบประมาณเพื่อติดตั้งกล้องวงจรปิดรอบบริเวณโรงเรียนเพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สินของทางราชการและสวัสดิภาพของนักเรียนและครูทุกคน	1	16.67
รวม	38	

จากตารางที่ 4.5 มีสภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ ที่จัดการได้มากที่สุดได้แก่การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในดูแลรักษาอาคารสถานที่ และการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ มากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือเรื่องการดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน และการดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ใช้สถานที่ จำนวน 5 คน (ร้อยละ 83.33) และด้านอื่นๆ คือการของบประมาณเพื่อติดตั้งกล้องวงจรปิดรอบบริเวณโรงเรียนเพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สินของทางราชการและสวัสดิภาพของนักเรียนและครูทุกคนเป็นอันดับสุดท้าย จำนวน 1 คน (ร้อยละ 16.67)

ตารางที่ 4.6 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ ในด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

N = 6

สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน	ความถี่	ร้อยละ
5. การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่		
5.1 การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	4	66.67
5.2 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	6	100.00
5.3 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	4	66.67
5.4 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	4	66.67
5.5 การนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบการนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป	3	50.00
รวม	21	

จากตารางที่ 4.6 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ ผู้บริหารส่วนใหญ่ให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ มากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาคือ เรื่อง การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่จำนวน 4 คน (ร้อยละ 66.67)

และการนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบการนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไปเป็นอันดับสุดท้าย จำนวน 3 คน (ร้อยละ 50.00)

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเฉพาะผู้บริหาร จำนวน 6 คน ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบคำถามครบทุกด้าน

ตารางที่ 4.7 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่

N = 6

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่	ความถี่	ร้อยละ
1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่		
1.1 สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ	4	66.67
1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ	3	50.00
1.3 จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ	3	50.00
1.4 อื่นๆ ด้านการบริหารจัดการ	1	16.67
2. ด้านการใช้อาคารสถานที่		
2.1 อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับนักเรียน	3	50.00
2.2 ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ	2	33.33
2.3 ไม่มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น	5	83.33
2.4 ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน	1	16.67
3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่		
3.1 ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร	6	100.00
3.2 สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน	5	83.33
3.3 อื่นๆ แสงสว่างไม่เพียงพอ	1	16.67
4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่		
4.1 ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม	2	33.33
4.2 ปัญหาด้านการป้องกันการเกิดอัคคีภัย	2	33.33

4.3 สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน	1	16.67
5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่		
5.1 การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	ไม่มีผู้ตอบ	-
5.2 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	ไม่มีผู้ตอบ	-
รวม	39	

จากตารางที่ 4.7 สภาพปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ ส่วนใหญ่ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร มากที่สุด จำนวน 6 คน (ร้อยละ 100.00) รองลงมาเรื่องสภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งานและไม่มีสนามกีฬา/สนามเด็กเล่น จำนวน 5 คน (ร้อยละ 83.33) และเรื่องปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม แสงสว่างไม่เพียงพอ อยู่อันดับสุดท้าย จำนวน 1 คน(ร้อยละ 16.67)

แนวทางการพัฒนา

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

1.1 สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ

1.1.1 การพัฒนาทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่อยู่ในชุมชน ใกล้วัด หรือใช้พื้นที่ของวัด ไม่สามารถขยายพื้นที่ของโรงเรียนได้ ต้องได้รับการสนับสนุนและบริจาคที่ดินในการขยายโรงเรียน จากเจ้าอาวาส

1.1.2 ขอบประมาณในการสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน

1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ

1.2.1 ขอบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียนให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากเพราะติดขัดเรื่องสถานที่

1.3 จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ

1.3.1 จัดจำนวนนักเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนของห้องเรียนที่มี

1.3.2 จัดสถานที่อื่นๆให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ นอกห้องเรียนเพิ่มเติม

1.3.3 จัดห้องเรียนชั่วคราวตามความเหมาะสม

1.4 อื่นๆคือการบริหารจัดการในโรงเรียนทั่วไป

1.4.1 พัฒนาหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาเร่งดำเนินการตาม พระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ มีการบริหารโรงเรียนเป็นฐาน ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

2. ด้านการใช้อาคารสถานที่

2.1 อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับนักเรียน

2.1.1 การสร้างห้องเรียนสร้างตามแบบมาตรฐานโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาคือการจัดห้องเรียนเสริม

2.2 ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ

2.2.1 ของบประมาณสนับสนุน และดำเนินการ โดยใช้สวัสดิการต่างๆหรือการมีส่วนร่วมของชุมชน

2.3 ไม่มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น

2.3.1 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่มาก โรงเรียนจัดหาที่ที่เหมาะสม เช่นศูนย์กีฬา ศูนย์ชุมชน

2.3.2 ขอใช้สนามลานจอดรถของวัดในการทำกิจกรรมเป็นคราวๆ เพื่อเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์

2.4 ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

2.4.1 พยายามระดมความคิดจากบุคลากรเพื่อสร้างแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะที่จำเป็นและสามารถดำเนินการในพื้นที่ที่มีอยู่ได้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

3.1 ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม ปรับปรุงอาคาร

3.1.1 โดยของบประมาณจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งขอได้ยากและมีงบประมาณจำกัด และจัดระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธา ชุมชน วัด ตามโอกาส

3.2 สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน

3.2.1 ของบประมาณจากกรุงเทพมหานครเพื่อทำการซ่อมแซม ให้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมแก่การใช้งาน

3.3 อื่นๆ คือ แสงสว่างไม่เพียงพอ

3.3.1 งบประมาณหรือระดมทุนจากทรัพยากรในชุมชนเจาะผนังทึบ เพื่อใส่สล๊อคแก้วแทน เพื่อให้เกิดแสงสว่างจากภายนอกอาคาร

4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่

4.1 ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม

4.1.1 โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการจัดเวรยามน้อย ต้องของบประมาณเพื่อจัดความปลอดภัย

4.1.2 กรุงเทพมหานครควรที่จะตั้งงบประมาณจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทุกโรงเรียนในสังกัด

4.2 ปัญหาด้านการป้องกันการเกิดอัคคีภัย

4.2.1 ของบประมาณตัดไฟฉุกเฉิน เซฟตี้คัท เพื่อให้แสงสว่างขณะเกิดอัคคีภัย เพราะปกติโรงเรียนมีแสงสว่างค่อนข้างน้อย หากเมื่อเกิดอัคคีภัย ถูกตัดไฟจะทำให้มองไม่เห็นทาง การอพยพเด็กและครูทำได้ยาก

4.2.2 จัดแผนปฏิบัติการป้องกันการเกิดอัคคีภัย

4.3 ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

4.3.1 พยายามระดมความคิดจากบุคลากรเพื่อสร้างแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะที่จำเป็นและสามารถดำเนินการในพื้นที่ที่มีอยู่ได้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

5.1 การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ

5.1.1 โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง

5.1.2 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่

5.1.3 บุคลากรในทุกโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการใช้อาคารสถานที่

5.1.4 การประกวดการทำกิจกรรม 5 ส ของทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่เป็นประจำทุกปี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และครูผู้ใช้อาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของ ครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่และครูผู้ใช้อาคารสถานที่

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด หน้าที่รับผิดชอบ ตำแหน่งปัจจุบัน แหล่งข้อมูลในการจัดการอาคารสถานที่ ขนาดของโรงเรียน

n = 24

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
1.1 ชาย	9	37.50
1.2 หญิง	15	62.50
รวม	24	100.00
2. อายุ		
2.1 ต่ำกว่า 30 ปี	3	12.50
2.2 30 – 39 ปี	9	37.50
2.3 40 – 49 ปี	3	12.50
2.4 50 ปีขึ้นไป	9	37.5
รวม	24	100.00
3. วุฒิการศึกษาสูงสุด		
3.1 ปริญญาตรี เอกจิตวิทยาแนะแนว	1	4.16
เอกคอมพิวเตอร์	1	4.16
เอกคณิตศาสตร์	1	4.16
เอกประถมศึกษา	5	20.83
เอกอังกฤษ	1	4.16

เอกนิติศาสตร์	1	4.16
เอกศึกษาศาสตร์	6	25.00
เอกปฐมวัย	1	4.16

ตารางที่ 4.8 (ต่อ)

สถานภาพ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เอกจิตรกรรม	1	4.16
เอกคหกรรมศาสตร์	2	8.33
3.2 ปริญญาโท สาขาครุศาสตร์มหาบัณฑิต	1	16.66
สาขาเทคโนโลยีทางการศึกษา	2	4.16
สาขาหลักสูตรและการสอน	1	8.33
รวม	24	100.00
4. หน้าที่รับผิดชอบงานอาคารสถานที่		
4.1 ครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่	6	25.00
4.2 ครูผู้ใช้อาคารสถานที่	18	75.00
รวม	24	100.00
5. ดำรงตำแหน่ง		
5.1 ครู อันดับ คศ. 1	8	33.33
5.2 ครู อันดับ คศ. 2	15	62.50
5.3 ครู อันดับ คศ. 3	1	4.16
รวม	24	100.00
6. แหล่งข้อมูลเรื่องการจัดการอาคารสถานที่		
6.1 จากการศึกษาค้นคว้า	4	16.67
6.3 จากความรู้และประสบการณ์	17	70.83
6.4 ไม่เคยมีความรู้เลย	3	12.50
รวม	24	100.00

7. ขนาดโรงเรียน		
7.1 โรงเรียนขนาดเล็ก	12	50.00
7.2 โรงเรียนขนาดกลาง	4	16.67
7.3 โรงเรียนขนาดใหญ่	8	33.33
รวม	24	100.00

จากตารางที่ 4.8 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 15 คน (ร้อยละ 62.50) อายุ 30-39 ปี และ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 9 คน (ร้อยละ 37.5) วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ จำนวน 6 คน (ร้อยละ 25.00) เป็นครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ จำนวน 18 คน (ร้อยละ 75.00) ซึ่งอยู่ในตำแหน่ง ครู อันดับ คศ. 2 จำนวน 15 คน (ร้อยละ 62.50) มีความรู้เรื่องการจัดการงานอาคารสถานที่จากความรู้และประสบการณ์ จำนวน 17 คน (ร้อยละ 70.83) และขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 12 คน (ร้อยละ 50.00)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาคารสถานที่ที่เป็นรายด้านและรายชื่อ
ตารางที่ 4.9 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนในเรื่องการจัดสร้างอาคารสถานที่โดยรวมและ
รายด้าน

n = 24

การจัดสร้างอาคารสถานที่	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	อันดับที่
การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้ หลากหลาย	3.17	0.63	มาก	1
การกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากอาคาร สถานที่ไว้ชัดเจน	3.08	0.52	มาก	2
การจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม หลักการจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียน	3.08	0.42	มาก	2
การได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่อย่าง เหมาะสม	2.83	0.88	มาก	3
การวางผังบริเวณที่ตั้งอาคาร	2.79	0.79	มาก	4
การจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตาม ระเบียบของกรุงเทพมหานคร	2.67	1.09	มาก	5
การควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่าง เหมาะสม	2.63	0.62	มาก	6
รวม	2.89	0.71	มาก	

จากตารางที่ 4.9 สภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดการอาคารสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.89$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อแล้วพบว่า อันดับที่ 1 เรื่องการกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลายอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.17$) รองลงมา เรื่องการกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจนและการจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามหลักการจัดการสถานที่ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.08$) และลำดับสุดท้ายคือเรื่องการควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.63$)

ตารางที่ 4.10 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนในเรื่องการใช้อาคารสถานที่ โดยรวมและราย
ด้าน

n = 24

การใช้อาคารสถานที่	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	อันดับที่
การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.58	0.45	มากที่สุด	1
การจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน	3.54	0.47	มากที่สุด	2
การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง	3.50	0.49	มากที่สุด	3
การพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.29	0.51	มาก	4
การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียน	3.17	0.76	มาก	5
การวางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม	3.13	0.69	มาก	6
การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง	2.83	0.68	มาก	7
รวม	3.30	0.58	มาก	

จากตารางที่ 4.10 สภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่ใช้อาคารสถานที่โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.30$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือเรื่องการใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุดอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาคือเรื่อง การจัดให้มีแผนผังบริเวณ

โรงเรียน ห้องเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.54$) และลำดับสุดท้ายคือเรื่อง การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.83$)

ตารางที่ 4.11 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนในเรื่องการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน

n = 24

การบำรุงรักษาอาคารสถานที่	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	อันดับที่
การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน	3.46	0.58	มาก	1
การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน	3.42	0.51	มาก	2
การประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้ใช้ประโยชน์โดยคุ้มค่าที่สุด	3.25	0.50	มาก	3
การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่	3.21	0.49	มาก	4
การตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	3.17	0.56	มาก	5
การซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด	3.13	0.69	มาก	6
การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา	2.50	0.66	มาก	7
รวม	3.16	0.57	มาก	

จากตารางที่ 4.11 สภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.16$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือเรื่องแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.46$) รองลงมาคือเรื่อง การจัด

สภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.42$) และลำดับสุดท้ายคือเรื่อง การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.50$)

ตารางที่ 4.12 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนในเรื่องการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน

n = 24

การควบคุมดูแลอาคารสถานที่	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	อันดับที่
การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน	3.46	0.50	มาก	1
การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย	3.42	0.51	มาก	2
การดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ใช้อาคารสถานที่	3.33	0.59	มาก	3
การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่	3.29	0.51	มาก	4
การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน	3.25	0.58	มาก	5
การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่	2.63	0.71	มาก	6
รวม	3.23	0.57	มาก	

จากตารางที่ 4.12 สภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการควบคุมดูแลสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.23$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือการดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.46$) รองลงมาคือเรื่อง การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย ($\bar{X} = 3.42$) และลำดับสุดท้ายคือเรื่องการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.63$)

ตารางที่ 4.13 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนในเรื่องการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ โดยรวมและรายด้าน

n = 24

การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	อันดับที่
การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	3.13	0.45	มาก	1
การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	3.04	0.65	มาก	2
การนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป	3.04	0.72	มาก	2
การนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ	2.96	0.67	มาก	3
การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	2.83	0.64	มาก	4
การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	2.54	0.57	มาก	5
รวม	2.92	0.62	มาก	

จากตารางที่ 4.13 สภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.92$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า อันดับที่ 1 คือการให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 3.13$) รองลงมาคือเรื่อง การนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป และการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.04$) และลำดับสุดท้ายคือเรื่องการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 2.54$)

ตารางที่ 4.14 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนโดยรวม

n = 24

สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน	ผลการวิเคราะห์			
	$\bar{X}$	SD	ระดับปฏิบัติ	อันดับที่
ด้านการใช้อาคารสถานที่	3.30	0.58	มาก	1
ด้านการควบคุมดูแลอาคารและสถานที่	3.23	0.57	มาก	2
ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่	3.16	0.57	มาก	3
ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่	2.92	0.62	มาก	4
ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่	2.89	0.71	มาก	5
รวม	3.10	0.61	มาก	

จากตารางที่ 4.14 สภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร โดยรวม มีสภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.10$) เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านการใช้อาคารสถานที่ ด้านการควบคุมอาคารและสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ และด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ตามลำดับ

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด สอบถามเฉพาะผู้รับผิดชอบดูแลอาคารสถานที่ จำนวน 6 คน ส่วนใหญ่ไม่ได้ตอบคำถามครบทุกด้าน ตารางที่ 4.15 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่

N = 6

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่	ความถี่	ร้อยละ
1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่		
1.1 สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ	3	50.00
1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ	2	33.33
1.3 จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ	-	-
1.4 อื่นๆ ด้านการบริหารจัดการ	-	-
2. ด้านการใช้อาคารสถานที่		
2.1 อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับนักเรียน	-	-
2.2 ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ	2	33.33
2.4 ไม่มีสนามกีฬา/สนามเด็กเล่น	2	33.33
2.5 ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน	1	16.66
3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่		
3.1 ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร	-	-
3.2 สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน	-	-
3.3 อื่นๆ แสงสว่างไม่เพียงพอ	-	-
4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่		
4.1 ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม	-	-
4.2 ปัญหาด้านการป้องกันการเกิดอัคคีภัย	-	-
4.4 สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน	2	33.33

ตารางที่ 4.15 (ต่อ) สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่

N = 6

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่	ความถี่	ร้อยละ
5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่		
5.1 การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ	-	-
5.2 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่	-	-
รวม	39	

* เลือกตอบได้มากกว่า 1 ข้อ

จากตารางที่ 4.15 มีสภาพปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ มีปัญหามากที่สุดคือในเรื่องสถานที่ของโรงเรียนคับแคบ จำนวน 3 คน (ร้อยละ 25.00) รองลงมาคือเรื่องอาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ ไม่มีสนามกีฬา สนามเด็กเล่น สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน จำนวน 2 คน (ร้อยละ 33.33) และปัญหาน้อยที่สุดคือเรื่อง ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน จำนวน 1 คน (ร้อยละ 16.66) ตามลำดับ

แนวทางการพัฒนา

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

1.1 สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.1.1 อุปกรณ์ ชั้น ตู้ โต๊ะ ควรจัดให้เคลื่อนย้ายเมื่อต้องการเนื้อที่

1.1.2 หาพื้นที่ในโรงเรียนปรับปรุง เปลี่ยนสิ่งก่อสร้างและใช้เนื้อที่ให้เกิด

ประโยชน์สูงสุด

1.1.3 พยายามปรับสภาพแวดล้อม โดย เน้นความสะอาด สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้

ที่มีความปลอดภัย

1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

1.2.1 ห้องประชุมคับแคบ จำเป็นต้องใช้กลางสนามหรือศาลาการเปรียญที่วัด และ
ดำเนินการก่อสร้างอาคารใหม่ ที่มีห้องประชุมชั้นล่างจะเป็นทางช่วยให้หมดปัญหาไปได้

2. ด้านการใช้อาคารสถานที่

2.1 ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

2.1.1 ขอบประมาณสนับสนุน สร้างห้องน้ำ ห้องส้วม เพิ่มให้พอเพียง การวาง
แปลนอาคารให้เหมาะสม มีห้องน้ำระหว่างชั้น

2.2 ไม่มีสนามกีฬา/สนามเด็กเล่น มีแนวทางการพัฒนาดังนี้

2.2.1 จัดสนามเด็กเล่นให้ตั้งอยู่ในบริเวณที่เหมาะสม โดยจัดครุฑควบคุมดูแลและจัด
ตารางการเล่นที่ไม่รบกวนผู้อื่น จัดวิชาเรียนกีฬาที่ไม่ต้องใช้เนื้อที่มาก หรือขอใช้สถานที่สาธารณะใน
ชุมชน

3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

3.1 ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมและปรับปรุงอาคาร มีแนวทางการพัฒนา คือ
ของงบประมาณสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานครและหน่วยงาน ภายนอก

4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่

สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน มีแนวทางการพัฒนา คือ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขต
บางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร แวดล้อมไปด้วยทัศนวิสัยที่ไม่ปลอดภัย กำหนดผังเมืองได้ยากเป็น
ปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ อยู่นอกเหนือการจัดการของโรงเรียน การขอความร่วมมือจากชุมชนมักไม่
ได้ผล มีร้านค้า ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ตมากมาย ควรขอความร่วมมือจากกรรมการสถานศึกษา

ผู้ปกครอง ชุมชนร่วมกันดูแลไม่ให้มีร้านค้ามาตั้งขายของ ทำให้ดูสะอาด เรียบร้อย และเป็นระเบียบมากขึ้น

5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ มีแนวทางการพัฒนา คือ จัดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ชุมชน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ และนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงและดำเนินงานด้านอาคารสถานที่

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือเพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในด้านต่างๆ 5 ด้าน ได้แก่ การจัดสร้างอาคารสถานที่ การใช้อาคารสถานที่ การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ และเพื่อศึกษาแนวทางการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

5.1 วิธีการดำเนินการศึกษา

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบและครูผู้ใช้อาคารสถานที่ ในเรื่องเกี่ยวกับการศึกษาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 6 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหาร จำนวน 6 คน ครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่โรงเรียนละ 1 คนจำนวน 6 คน ครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ โรงเรียนละ 3 คนจำนวน 18 คน รวม 24 คน

เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามข้อมูลและความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบและครูผู้ใช้อาคารสถานที่ โดยมีรายละเอียด ดังนี้คือ

แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานด้านอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

แบบสอบถามสำหรับครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการงานอาคารสถานที่ในโรงเรียน ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating scale)

เครื่องมือนี้ ผู้วิจัยนำไปแสดงให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาเพื่อให้ออกเสนอแนะ แก้ไขปรับปรุงแล้วจึงนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต และขอความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบและครูผู้ใช้อาคารสถานที่ ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์คืน จำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS for Window Version 11.0) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อหาคำตอบในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วทำการแปลผลและนำเสนอเป็นตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

5.2 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สรุปสาระสำคัญของผลการศึกษาดังต่อไปนี้

5.2.1 แบบสอบถามสำหรับผู้บริหาร

1. ผู้ตอบแบบสอบถามมีเพศหญิงและชายมีจำนวนเท่ากัน มีอายุ 40-49 ปี และ 50 ปีขึ้นไปจำนวน วุฒิกการศึกษาสูงสุด ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาโท ตำแหน่งปัจจุบัน ส่วนใหญ่มีตำแหน่งผู้อำนวยการ โรงเรียน ระยะเวลาที่ดำรงอยู่ในตำแหน่ง ทั้งหมดมีระยะเวลา 1 – 5 ปี แหล่งข้อมูลในเรื่องการจัดการอาคารสถานที่ ส่วนใหญ่ได้^๑ได้รับจากความรู้และประสบการณ์ขนาดของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีขนาดเล็ก

2. สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ โดยปรากฏผลดังนี้

2.1 การจัดสร้างอาคารสถานที่ในโรงเรียน อันดับที่ 1 ด้านการกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย มีมากที่สุด อันดับที่ 2 การกำหนดความต้องใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจน และอันดับสุดท้ายสภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ในการจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร

2.2 การจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ด้านการใช้อาคารสถานที่ อันดับที่ 1 การวางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง และการให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง อันดับที่ 2 การพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียน การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด และอันดับสุดท้ายการจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน

2.3 การจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ อันดับที่ 1 การตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดเรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ อันดับที่ 2 การ

ระดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้ใช้ประโยชน์โดยคุ้มค่าที่สุด การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา และอันดับที่ 3 ด้านอื่นๆ คือ(การเสนอขบประมาณเพื่อปรับปรุงส่วนที่เป็นจุดอ่อนของโรงเรียนให้อยู่ในสภาพที่ใช้ประโยชน์และปลอดภัยมากที่สุด

2.4 ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ อันดับที่ 1 การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในดูแลรักษาอาคารสถานที่ และการส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคาร อันดับที่ 2 การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน และการดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ขอใช้สถานที่ และและอันดับสุดท้ายด้านอื่นๆ คือการขอขบประมาณเพื่อติดตั้งกล้องวงจรปิดรอบบริเวณโรงเรียนเพื่อความปลอดภัยในทรัพย์สินของทางราชการและสวัสดิภาพของนักเรียนและครูทุกคน

2.5 ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ อันดับที่ 1 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ อันดับที่ 2 การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ และและอันดับสุดท้ายการนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ การนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป

3. แนวทางในการพัฒนาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร มีการอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ การพัฒนาทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่อยู่ในชุมชน ใกล้วัด หรือใช้พื้นที่ของวัด ไม่สามารถขยายพื้นที่ของโรงเรียนได้ ต้องได้รับการสนับสนุนและบริจาคที่ดินในการขยายโรงเรียนจากเจ้าอาวาส และของขบประมาณในการสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอพัฒนาโดยการขอขบประมาณในการจัดสร้างอาคารเรียนให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวน

นักเรียน เป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากเพราะคิดขัดเรื่องสถานที่ จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ พัฒนาโดยจัดจำนวนนักเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนของห้องเรียนที่มีจัดสถานที่อื่นๆให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ นอกห้องเรียนเพิ่มเติมและจัดห้องเรียนชั่วคราวตามความเหมาะสมอื่นๆ (การบริหารจัดการในโรงเรียน) พัฒนาตามแนวทางพัฒนาหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษาเร่งดำเนินการตามพ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ (การบริหารโรงเรียนเป็นฐาน) ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง

3.2 ด้านการใช้อาคารสถานที่

อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับนักเรียน การสร้างห้องเรียนสร้างตามแบบมาตรฐานโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาคือการจัดห้องเรียนเสริม ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ พัฒนาโดยของงบประมาณสนับสนุน และดำเนินการโดยใช้สวัสดิการต่างๆ ไม่มีสนามกีฬา/สนามเด็กเล่น โรงเรียนททม. มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่มาก พัฒนาโดยโรงเรียนจัดหาที่ที่เหมาะสม เช่นศูนย์กีฬา ศูนย์ชุมชน ขอใช้สนามลานจอดรถของวัดในการทำกิจกรรมเป็นคราวๆ เพื่อเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน พัฒนาโดยพยายามระดมความคิดจากบุคลากรเพื่อสร้างแหล่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะที่จำเป็นและสามารถดำเนินการในพื้นที่ที่มีอยู่ได้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

3.3 ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร พัฒนาโดยของงบประมาณจากกรุงเทพมหานคร ซึ่งขอได้ยากและมีงบประมาณจำกัด และจัดระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธา ชุมชนวัด ตามโอกาส สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน พัฒนาโดยของงบประมาณจากกรุงเทพมหานครเพื่อทำการซ่อมแซม ให้อยู่ในสถานที่เหมาะแก่การใช้งานอื่นๆ (แสงสว่างไม่เพียงพอ) พัฒนาโดยของงบประมาณเจาะผนังทึบ เพื่อใส่ปลั๊กแก้วแทนเพื่อให้เกิดแสงสว่างจากภายนอกอาคาร

3.4 ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่

ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีการจัดเวรยามน้อย ต้องของงบประมาณเพื่อจัดความปลอดภัย กรุงเทพมหานครควรที่จะตั้งงบประมาณจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทุกโรงเรียนในสังกัด ปัญหาด้านการป้องกันการเกิดอัคคีภัย พัฒนาโดยของงบประมาณตัดไฟฉุกเฉิน เซฟตี้คัท เพื่อให้แสงสว่างขณะเกิดอัคคีภัย เพราะปกติโรงเรียนมีแสงสว่างค่อนข้างน้อย หากเมื่อเกิดอัคคีภัย ถูกตัดไฟจะทำให้มองไม่เห็นทาง การ

อพยพเด็กและครูทำได้ยาก จัดแผนปฏิบัติการป้องกันการเกิดอัคคีภัย ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน พยายามระดมความคิดจากบุคลากรเพื่อสร้างแหล่งการเรียนรู้โดยเฉพาะที่จำเป็นและสามารถดำเนินการในพื้นที่ที่มีอยู่ได้ เนื่องจากเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

3.5 ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินการประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ บุคลากรในทุกโรงเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาและปรับปรุงการใช้อาคารสถานที่ การประกวดการทำกิจกรรม 5 ส ของทุกโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ เป็นประจำทุกปี

5.2.2 แบบสอบถามสำหรับครูผู้รับผิดชอบและครูผู้ใช้อาคารสถานที่

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 30-39 ปี และ 50 ปีขึ้นไป วุฒิ การศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาศึกษาศาสตร์ เป็นครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่ ซึ่งอยู่ในตำแหน่ง ครู อันดับ คศ.2 มีความรู้เรื่องการจัดการงานอาคารสถานที่จากความรู้และประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก

2. การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ โดยรวม มีสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ด้านการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาทางด้านปรากฏผลดังนี้

2.1 การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ อันดับที่ 1 การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย อยู่ในระดับมาก อันดับที่ 2 การกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจนและการจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามหลักการจัดการสถานที่ของโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายการควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก

2.2 การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ด้านการใช้อาคารสถานที่ อันดับที่ 1 การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 การจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด และอันดับสุดท้ายการให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก

2.3 การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่
 อันดับที่ 1 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด
 อันดับที่ 2 การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาดเรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด
 และอันดับสุดท้ายทำให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา อยู่ใน
 ระดับมาก

2.4 การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่
 อันดับที่ 1 การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 การ
 จัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย และอันดับ
 สุดท้ายส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก

2.5 การบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ด้านการประเมินผลการใช้อาคาร
 สถานที่ อันดับที่ 1 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและ
 ประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมากที่สุด อันดับที่ 2 การนำผลจากการ
 ประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป และการประเมินผลการดำเนินงาน
 อาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมาก และอันดับสุดท้ายทำให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการ
 เสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก

3 แนวทางในการพัฒนาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคาร
 สถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ อภิปรายได้ดังนี้

3.1 ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ การพัฒนาโดยจัดสิ่งของให้ลอยตัวไว้ สามารถเคลื่อนย้าย
 ได้เมื่อต้องการเนื้อที่ หากพื้นที่ในโรงเรียนปรับปรุง เปลี่ยนสิ่งก่อสร้างและเนื้อที่เปล่าประโยชน์ให้
 เป็นสถานที่ใช้ประโยชน์ได้ และพยายามปรับสภาพให้ใช้ประโยชน์ได้สูงสุด เน้นความสะอาด
 สวยงาม เป็นแหล่งเรียนรู้ มีความปลอดภัย ด้านอาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ มี
 ปัญหาคือห้องประชุม คับแคบ จำเป็นต้องใช้พื้นที่กลางสนามหรือสถานที่อื่นๆ เช่น ศาลาการ
 เปรียญ ขณะนี้มีบางโรงเรียนกำลังดำเนินการก่อสร้างอาคารใหม่ที่มีห้องประชุมชั้นล่าง จะเป็นทาง
 ช่วยแก้หมดปัญหาต่อไปได้ พัฒนาโดยใช้สถานที่ต่างๆ ในโรงเรียนตามความเหมาะสมและความ
 จำเป็น

3.2 ด้านการใช้อาคารสถานที่

ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ การพัฒนาโดยการของบประมาณสนับสนุน สร้างห้องน้ำ ห้องส้วม เพิ่มให้พอเพียง ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ห้องน้ำ ห้องส้วมครูไม่เพียงพอ การวางแผนอาคารไม่เหมาะสม ไม่มีห้องน้ำระหว่างชั้น ครูต้องลงมาข้างล่าง ก่อปัญหามากมายต่อสุขภาพ ไม่มีโถส้วมชนิดชักโครก เป็นปัญหาแก่ครูสูงอายุ ควรปรับปรุงใหม่ ไม่มีสนามกีฬาสนามเด็กเล่น สนามแคบ สนามเด็กเล่นตั้งอยู่ในบริเวณที่ไม่เหมาะสม เวลาเด็กอนุบาลมาเล่นซึ่งตรงกับเวลาเรียนของชั้นประถมศึกษา มีเสียงดังรบกวนการเรียนการสอนมาก ครูควรให้การควบคุมดูแลและจัดตารางการเล่นที่ไม่รบกวนผู้อื่น และเรียนกีฬาที่ไม่ต้องใช้เนื้อที่มาก นานๆ ครั้งก็ไปใช้สนามวัด

3.3 ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ การขาดงบประมาณในการซ่อมแซมปรับปรุงอาคาร พัฒนาโดยการของบประมาณสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร และหน่วยงานภายนอก

3.4 ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แวดล้อมไปด้วยทัศนวิสัยที่ไม่ปลอดภัย กำหนดผังเมืองได้ยาก ซึ่งเป็นปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ อยู่นอกเหนือการจัดการของโรงเรียน การขอความร่วมมือจากชุมชนไม่ได้ผล มีร้านค้า ร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ตมากมาย พัฒนาในการที่วัดกำลังปรับสภาพภูมิทัศน์ภายนอกให้สวยงาม ไม่ให้มีร้านค้ามาตั้งขายของ ทำให้ดูสะอาด เรียบร้อย และเป็นระเบียบมากขึ้น

3.5 ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ พัฒนาโดยให้จัดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ พัฒนาโดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินและปรับปรุงการใช้อาคารสถานที่

5.3 อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะอภิปรายถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบในการศึกษา ตามความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.3.1 สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานครพบว่าโดยรวม มีสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ในด้านการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก และอยู่ในอันดับที่ 1 ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของเฉลิม คำผาย (2514 : บทคัดย่อ) ที่วิจัย เรื่อง การศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่และครูของ โรงเรียนรัฐบาล ภาคการศึกษา 1 พบว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ต่างกัน สภาพการใช้อาคารสถานที่ ความสูญเสียเปล่าในการใช้ประโยชน์ไม่เต็มที่ ปัญหาการใช้อาคารสถานที่และความต้องการของชุมชนมาใช้อาคารสถานที่ โรงเรียนในเขตการศึกษา 11 ปรากฏว่า โดยรวมแล้วอยู่ในระดับปานกลาง และ อภิรดี อุดมมณี สุวัฒน์ (2514 : 61) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังอาจารย์ของสถานศึกษาในสังกัดกรมการฝึกหัดครู ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2513 พบว่า การใช้อาคารสถานที่ของวิทยาลัย จำนวน ขนาด ลักษณะ สภาพอาคาร การใช้ประโยชน์ และการสูญเสียเปล่าเกี่ยวกับอาคารสถานที่และปัญหาการใช้ของอาจารย์ในภาคการศึกษา 1 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะการใช้อาคารสถานที่ มีข้อจำกัด เนื่องจากพื้นที่ที่จำกัดของสถานศึกษา ทำให้ต้องมีการใช้อาคารสถานที่อย่างคุ้มค่า เป็นได้ทั้งห้องเรียน ห้องกิจกรรม เสริม และอื่นๆ ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกิดจากโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ ไม่สามารถขยายขนาดของพื้นที่เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการในการใช้สถานที่ได้ จึงทำให้ต้องมีการจัดสรรพื้นที่ในการใช้อาคารสถานที่ให้หลากหลายขึ้น จึงเป็นมูลเหตุให้สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่โดยรวม ในเรื่องการใช้อาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ในรายละเอียดรายด้าน พบว่า

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ จากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ปรากฏว่าสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการจัดสร้างอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะ การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย เป็นปัญหาในระดับมาก และอยู่ในอันดับที่ 1 ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้ เป็นเพราะ โรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ มีข้อจำกัดในเรื่องพื้นที่ เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่อยู่ในชุมชน ใกล้วัด หรือพื้นที่ของวัด จึงไม่สามารถขยายพื้นที่ของโรงเรียน เพื่อสร้างอาคารเรียนใหม่ๆ ได้ ทำให้ต้องใช้อาคารสถานที่เรียนเดิมในการศึกษาและทำกิจกรรมทุกอย่างคุ้มค่าที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ

งานวิจัยของ ทวี โรจนานุกุลพงศ์ (2544 : 73) พบว่า ปัญหาในการจัดสร้างอาคารสถานที่อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่ที่มีปัญหา เป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติมีจำนวนมาก ทำให้การจัดสรรงบประมาณมีข้อจำกัดและต้องปฏิบัติตามระเบียบและกฎหมายที่เกี่ยวข้องทำให้โรงเรียนไม่สามารถจัดสร้างอาคารเรียนอาคารประกอบได้ตามความต้องการในการใช้งาน และที่สำคัญหน่วยงานระดับโรงเรียนไม่สามารถดำเนินงานในการจัดตั้งงบประมาณได้เอง การได้มาซึ่งงบประมาณดำเนินการจัดสร้างอาคารนั้นทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติกระจายอำนาจการวางแผนการใช้งบประมาณให้แก่หน่วยงานในระดับจังหวัดเท่านั้น

2. ด้านการใช้อาคารสถานที่ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นปัญหาในระดับมาก และอยู่ในอันดับที่ 1 ที่ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้เป็นเพราะ สถานศึกษาในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนวัด อยู่ในที่ดินของวัด ซึ่งมีข้อจำกัดของพื้นที่และในแต่ละปี จำนวนนักเรียนที่ได้เข้าศึกษา มีอัตราการเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ ทำให้เกิดปัญหาในการใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ในการทำกิจกรรมต่างๆ ซึ่งการแก้ปัญหา ต้องได้รับการสนับสนุนและบริจาคที่ดินในการขยายโรงเรียนจากเจ้าอาวาสและของบประมาณในการสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติมเพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นในทุกปี สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุญช่วย จินดาประพันธ์ (2536 : 60) ที่พบว่า โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่จะตั้งอยู่ในที่ของวัด ซึ่งเป็นธรรมเนียม ประกอบกับการจัดสร้างโรงเรียนในสมัยก่อนไม่ค่อยมีรูปแบบที่แน่นอนเพราะชาวบ้านสร้างกันเองบ้าง วัดสร้างบ้าง ไม่ได้คำนึงถึงแผนผังในการจัดสร้างและการขยายตัวในอนาคต มีที่ตรงไหนว่างสะดวกก็สร้างตรงนั้น เมื่อการศึกษา มีความเจริญมากขึ้น ประชาชนเห็นความสำคัญทางการศึกษาส่งเด็กเข้าเรียนเพิ่มจำนวนทำให้ที่เรียนไม่พอต้องสร้างใหม่อีกเรื่อยๆ ทำให้การจัดรูปแบบของอาคารไม่เป็นระเบียบ อาคารอยู่กระจัดกระจายทำให้การใช้ประโยชน์อาคารได้ไม่เต็มที่เพราะไม่สะดวก จึงทำให้เกิดปัญหาการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ อยู่ในระดับมาก

3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศน่าเรียน มีปัญหาอยู่

ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า เนื่องจากบุคลากรของสถานศึกษาแต่ละท่าน มีหน้าที่หลักของตนเองอยู่แล้ว การแบ่งหน้าที่เพื่อดูแลสถานศึกษา ถือเป็นหน้าที่เสริมจากหน้าที่หลัก ทำให้ต้องแบ่งสรรเวลาในการดูแลอาคารสถานที่ อาจทำให้เกิดการดูแลไม่ทั่วถึง โดยปัญหานี้เกิดจากการไม่มีงบประมาณเพื่อจ้างพนักงานดูแลรักษาอาคารสถานที่โดยตรง ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนผู้ดูแลอาคารสถานที่ดังได้กล่าวมา ดังที่ อุ้นตา นพคุณ (2520 : 83) กล่าวว่าผู้บริหารโรงเรียนจะต้องใช้ความพยายามที่จะใช้ทรัพยากรในท้องถิ่นนั้นให้มากที่สุด โดยพยายามแก้ไขและใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างประหยัด และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางเทคโนโลยี หรือทรัพยากรสถาบันสังคมต่างๆ

4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศน่าเรียน เป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า สถานศึกษาอยู่ในแหล่งชุมชนแวดล้อมไปด้วยทัศนวิสัยที่ไม่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน โดยรอบๆ สถานศึกษา มีร้านค้า ร้านเกมส์ และร้านอินเทอร์เน็ต อยู่เป็นจำนวนมากและเป็นปัญหาที่อยู่เหนือการจัดการของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2540 : 1) กล่าวว่าโรงเรียนจะพัฒนาได้ดี เกิดผลต่อการพัฒนานักเรียน ได้อย่างแท้จริง ถ้าทุกฝ่าย ทุกคนในชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของโรงเรียนรักโรงเรียน เข้าร่วมกันคิด ร่วมทำ ร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งช่วยสนับสนุนทั้งบุคลากรและงบประมาณ

5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ จากการศึกษาครั้งนี้พบว่าสภาพและปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ เกี่ยวกับการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เหตุที่เป็นเช่นนี้ เพราะการให้บุคลากรในโรงเรียน มีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ เพราะว่า ครู นักเรียน นักการภารโรง ไม่คิดว่าการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ เป็นหน้าที่ของบุคลากร แต่คิดว่าเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องดำเนินการในการแก้ไขทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้สึกเป็นเจ้าของสถานศึกษา รักสถานศึกษา เข้ามาร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมจัดการศึกษาและพัฒนาโรงเรียน รวมทั้งรัฐต้องช่วยสนับสนุนในเรื่องของบุคลากรและงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิจิตร ศรีสะอาด (2532 : 42) ที่กล่าวไว้ว่า เมื่อ

โรงเรียนมีทรัพยากรการบริหารพร้อม จะส่งผลให้การปฏิบัติตามภารกิจเกิดประสิทธิผลและมีประสิทธิภาพ

5.3.2 แนวทางการบริหารจัดการงานอาคารสถานที่ในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร เขตบางกอกใหญ่ สามารถบรรยายโดยรวมได้ดังนี้

ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ การพัฒนาทำได้ยาก เนื่องจากโรงเรียนมีพื้นที่อยู่ในชุมชน ใกล้วัด หรือใช้พื้นที่ของวัด ไม่สามารถขยายพื้นที่ของโรงเรียนได้ และการพัฒนาต้องได้รับการสนับสนุนและบริจาคที่ดิน ในการขยายโรงเรียนจากเจ้าอาวาส และของบประมาณในการสร้างอาคารเรียนเพิ่มเติม เพื่อให้เพียงพอกับจำนวนนักเรียน อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ การพัฒนาต้องของบประมาณในการจัดสร้างอาคารให้เพียงพอและเหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ซึ่งการแก้ไขทำได้ยากเพราะติดขัดเรื่องสถานที่ จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ การพัฒนาทำได้โดยการจัดจำนวนนักเรียนให้เหมาะสมกับจำนวนของห้องเรียน จัดสถานที่อื่นๆ ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้นอกห้องเรียนเพิ่มเติม และจัดห้องเรียนชั่วคราวให้เหมาะสม การบริหารจัดการในโรงเรียน การพัฒนาหน่วยงานต้นสังกัดของสถานศึกษา เร่งดำเนินการตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ (การบริหารโรงเรียนเป็นฐาน) ให้เกิดขึ้นอย่างแท้จริง ด้านการใช้อาคาร อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดไม่เหมาะสมกับนักเรียน เนื่องจากห้องเรียนสร้างตามแบบมาตรฐานโดยไม่คำนึงถึงประโยชน์ด้านการศึกษาและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาคือการจัดห้องเรียนเสริม ห้องน้ำไม่เพียงพอ การพัฒนาโดยการของบประมาณสนับสนุน และดำเนินการโดยใช้สวัสดิการต่างๆ ไม่มีสนามกีฬา สนามเด็กเล็ก การพัฒนาโดยขอใช้สนามลานจอดรถในการนำกิจกรรมเป็นคราวๆ ไป เนื่องจากโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร มีข้อจำกัดในเรื่องสถานที่มาก โรงเรียนจึงหาที่ที่เหมาะสม เช่น ศูนย์กีฬา ศูนย์ชุมชน เพื่อเสริมให้นักเรียนมีประสบการณ์ ในด้านการขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน การพัฒนาโดยพยายามระดมความคิดจากบุคลากร เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้โดยเฉพาะที่จำเป็น และสามารถดำเนินการในพื้นที่มีอยู่ได้ เนื่องจากโรงเรียนมีขนาดเล็ก ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ขาดงบประมาณในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร การพัฒนาโดยการของบประมาณจากกรุงเทพฯ และระดมทุนจากผู้มีจิตศรัทธา ชุมชน วัด ตามโอกาส สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะสมแก่การใช้งาน พัฒนาโดยการของบประมาณจากกรุงเทพมหานคร เพื่อทำการซ่อมแซมให้อยู่ในสถานที่ที่เหมาะสมแก่การใช้งาน แสงสว่างไม่เพียงพอ การพัฒนาโดยการขอ

งบประมาณเจาะผนังทึบ เพื่อใส่ปลั๊กแก้วแทน เพื่อให้แสงสว่างจากภายนอกอาคารและติดไฟฟ้าเพิ่มเติม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี โรจนานุกุลพงศ์ (2544 : 69) ที่พบว่า การซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด มีปัญหาอยู่ในระดับมาก เนื่องจากในแต่ละปีงบประมาณมีการจัดสรรเงินด้านซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุดมีจำกัด ในขณะที่โรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่มีความต้องการงบประมาณในด้านนี้มาก ประกอบกับขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อของบประมาณค่อนข้างยุ่งยากซับซ้อน กล่าวคือ ในการซ่อมแซมอาคารที่ชำรุด โรงเรียนจะต้องขอจัดตั้งงบประมาณค่าปรับปรุงซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบและสิ่งก่อสร้างอื่นที่ชำรุดนั้น จะต้องเป็นโรงเรียนที่มีอาคารที่ยังจำเป็นต้องใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอน เกิดชำรุดทรุดโทรมในสภาพปกติ สามารถทำการซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมได้ ด้านการควบคุมอาคารสถานที่ ปัญหาการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม การพัฒนาโดยการของบประมาณเพื่อจัดความปลอดภัย ตั้งงบประมาณจ้างเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยประจำทุกโรงเรียนในสังกัด ในด้านปัญหาการป้องกันการเกิดอัคคีภัย การพัฒนาโดยของบประมาณตัดไฟฉุกเฉิน เซฟตี้คัท เพื่อให้แสงสว่างขณะเกิดอัคคีภัย เพราะปกติโรงเรียนมีแสงสว่างค่อนข้างน้อย หากเกิดอัคคีภัยถูกตัดไฟ จะทำให้มองไม่เห็นทาง การอพยพเด็กและครูทำได้ยาก และมีการจัดแผนปฏิบัติการป้องกันการเกิดอัคคีภัย สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน ปัญหาในด้านนี้คือ โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร แวดล้อมไปด้วยทัศนวิสัยไม่ปลอดภัย กำหนดผังเมืองได้ยาก ด้านการประเมินการใช้อาคารสถานที่ พัฒนาโดยจัดให้มีการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอ การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ พัฒนาโดยบุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการประเมินและปรับปรุงการใช้อาคารสถานที่

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรแสวงหาความร่วมมือจากชุมชน หน่วยงานราชการ หรือบริษัทต่างๆ ในการแก้ปัญหา ขาดแคลนด้านอาคารสถานที่
2. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ทุกภาคเรียน และนำผลการประเมินมาปรับปรุง แก้ไข พัฒนา เพื่อให้ได้ประโยชน์สูงสุด
3. สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการแก่ผู้บริหารโรงเรียน ในด้านการควบคุมการก่อสร้าง เพื่อให้สามารถคุมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. สำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร ควรมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงเพื่อการตรวจสอบ ติดตามผลการปฏิบัติงานอาคารสถานที่ของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครอย่างสม่ำเสมอและควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอต่อความจำเป็นและตามความต้องการของแต่ละโรงเรียน และควรส่งเสริมสนับสนุนให้โรงเรียนมีการประเมินผลงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำผลที่ได้ไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

5.4.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกระดับควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกระบวนการบริหารอาคารสถานที่ของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้รับผิดชอบอาคารและครูผู้ใช้อาคาร โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของโรงเรียน เพื่อทราบขั้นตอนในการปฏิบัติงานและหาวิธีการปฏิบัติงานอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม

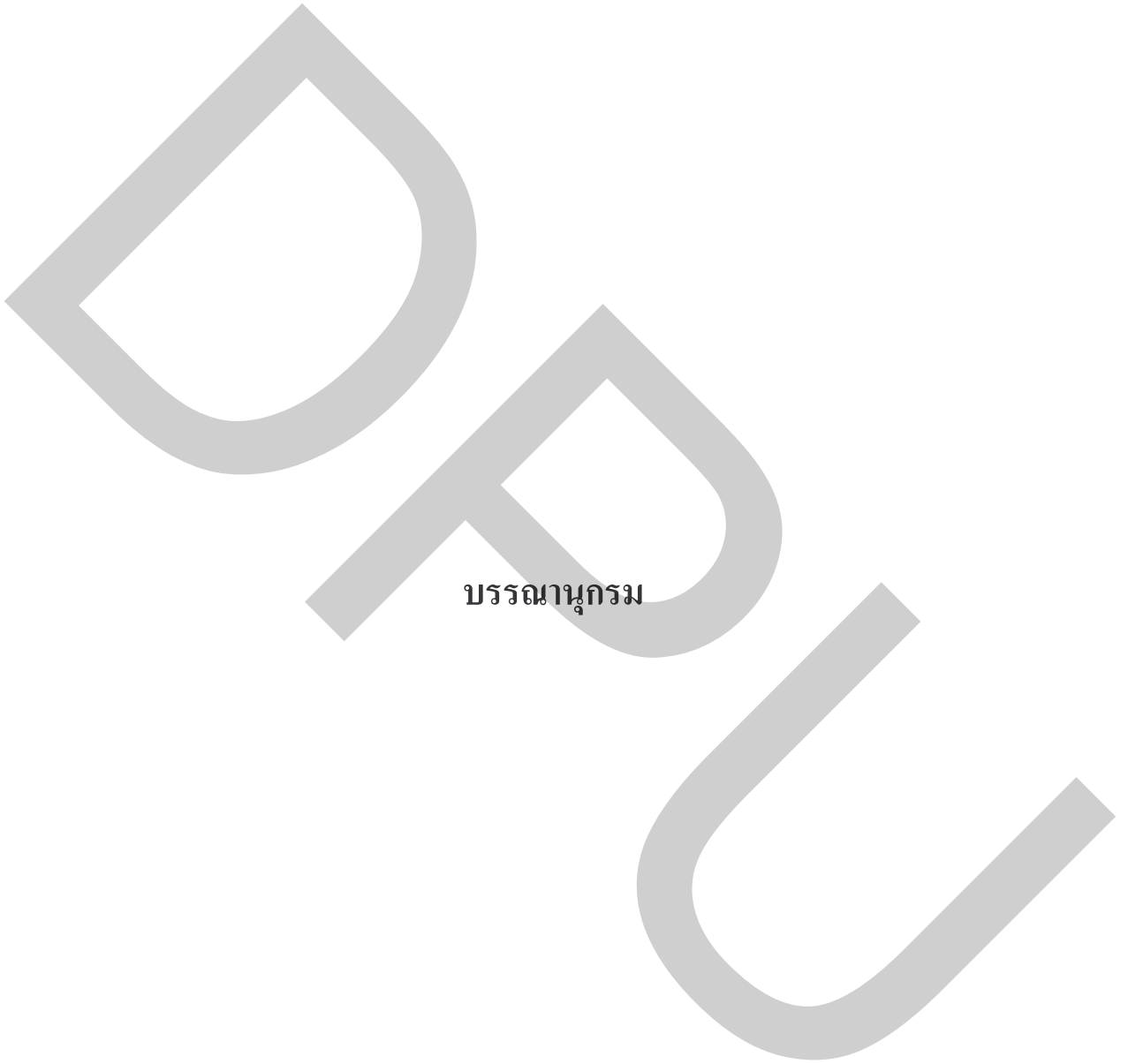
2. ควรศึกษาวิจัยความเหมาะสม ความมีประสิทธิภาพ กฎหมาย ระเบียบ ข้อกำหนดที่เกี่ยวข้อง ในการควบคุมก่อสร้างอาคารเรียน อาคารประกอบ โดยกำหนดระเบียบวิธีวิจัยเป็นการวิเคราะห์เอกสาร (document analysis) ของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และในเขตอื่นๆ

3. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศน่าอยู่น่าเรียน และสภาพแวดล้อม โดยศึกษาจากความคิดเห็นของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และในสำนักงานเขตอื่นๆ

4. ควรศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และในสำนักงานเขตอื่นๆ

5. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปัญหาการซ่อมแซมอาคารเรียน อาคารประกอบของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และในสำนักงานเขตอื่นๆ

6. ควรศึกษาวิจัยการใช้ประโยชน์จากที่ดินของสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร และในสำนักเขตอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- กัญญา สุวรรณแสง. (2536). **จิตวิทยาทั่วไป**. กรุงเทพฯ: อักษรวิทยา.
- กิติมา ปรีดีดิลก. (2532). **การบริหารและการนิเทศการศึกษา**. กรุงเทพฯ: อักษราพัฒนา.
- จินตนา สรายุทธพิทักษ์. (2536). **การบริการสุขภาพในโรงเรียน**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชลิต พุทธรักษา. (2526). **การบริหารงานอาคารสถานที่**. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการจัดการโรงเรียนประถมศึกษา หน่วยที่ 7-15. (หน้า 13-115). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2523). **การประถมศึกษา 2**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ธีรเดช สุขโขและคณะ. (2542). **ผู้นำการเปลี่ยนแปลงการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ธีรวุฒิ ประทุมมพรัตน์. (2530). **การบริหารและการนิเทศการศึกษา**. สงขลา: เทพการพิมพ์.
- นงลักษณ์ สีนสืบผล. (2524). **องค์ประกอบสำคัญของการประถมศึกษา**. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาพฤติกรรมกรรมการสอนประถมศึกษา หน่วยที่ 1-5. (หน้า 49-50). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมธิราช.
- นิภา ศรีไพโรจน์. (2531). **หลักการวิจัยเบื้องต้น**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). มหาสารคาม: ภาควิชาพื้นฐานการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- บุญช่วย จินดาประพันธ์. (2536). **การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม**. กรุงเทพฯ: ภาควิชาดำราและเอกสารวิชาการ หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- ประภาพรรณ เต็งวงศ์และคณะ. (2538). **รายงานการวิจัยการศึกษาสภาพการจัดสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัด เขตการศึกษา 1**. กรุงเทพฯ: สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด.

- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2531). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เจริญผล.
- ไพรัตน์ เตชะรินทร์. (2527). **แนวนโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนยุทธศาสตร์พัฒนาปัจจุบัน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภากการพิมพ์.
- ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์. (2539). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ภิญโญ สาธร. (2526). **หลักการบริหารการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- มาลินี สาคริก และปรีชา คัมภีรปกรณ์. (2528). **การบริหารงานอาคารสถานที่**. ในเอกสารการสอนชุดวิชาฝึกอบรมผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 5-8. (หน้า 603-699). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- มินทร์ อิงค์ธนศ. (2540). **รูปแบบการศึกษาและโรงเรียนแห่งอนาคต**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- เมธี ปิลันธนานนท์. (2528). **การวางแผนอาคารสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- รุ่ง พูลสวัสดิ์. (2549). **การบริหารงานบุคคลในงานการศึกษา**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิจิตร ศรีสะอาด. (2532). **เอกสารการสอนชุดวิชาพื้นฐานการศึกษา**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- สมเดช ศรีแสง. (2539). **การประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2528). **ประสิทธิภาพการบริหารระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- _____. (2541). **การบริหารงานอาคารสถานที่ การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สามเจริญพานิช.
- สุปรีชา หิรัญโย. (2540). **เอกสารการสอนชุดวิชาการวางแผนพัฒนาโรงเรียน หน่วยที่ 5-7**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช.
- สุรพันธ์ ยนต์ทอง. (2526). **การบริหารโรงเรียนประถมศึกษา**. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: แพร่พิทยา.
- สุมิตร คุณากร. (2529). **เกณฑ์การประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา**. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อุณา นพคุณ. (2520). **การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและการศึกษารูปนัย**. กรุงเทพฯ: ปรีชาการพิมพ์.

วิทยานิพนธ์

- จรุง เข้มแข็ง. (2539). **ความคิดเห็นของนักเรียน/นักศึกษาวิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่ที่มีต่อการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมภายในสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. สงขลา: วิทยาลัยเทคนิคหาดใหญ่.
- เจริญชัย งานไฉ. (2538). **การศึกษาการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษาในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฉัตรจิรา อ้อดปัญญา. (2537). **สิ่งศักดิ์กั้นและปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานโรงเรียนในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา จังหวัดลำปาง**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- เฉลิม คำผาย. (2514). **การศึกษาสถานภาพการใช้อาคารสถานที่และครูของโรงเรียนรัฐบาล ภาคการศึกษา 11 ปีการศึกษา 2513**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ทรงชัย เชื้อเมืองพาน. (2542). **การบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนปฏิรูปการศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทวี โรจนานุกุลพงศ์. (2544). **ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- บรรลุ ดารา. (2544). **การศึกษาปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสระแก้ว**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประจวบ เจียรสมจิต. (2542). **สภาพปัญหาและแนวทางการใช้อาคารสถานที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- ปรีชา เวชกามา. (2536). ศึกษาการปฏิบัติงานในโรงเรียนประถมศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดยโสธร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม.
- ภูวดล ทรัพย์สิน. (2538). ความต้องการการศึกษาต่อของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นของโรงเรียนมัธยมในเขตจังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ศิริศาสตร์ สมิตินันท์. (2542). ปัญหาและความต้องการเกี่ยวกับการแนะแนวของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สงบ มณีแสง. (2532). การบริหารอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมในการบริหารโรงเรียนและกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สุนทรี ภู่อัยกร. (2539). สภาพความต้องการการดำเนินงานด้านบริหารบุคลากร บริหารอาคารสถานที่ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุนทรี ดวงทิพย์. (2543) การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ในสถาบันราชภัฏ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรพล ไคร้วนิช. (2544). การมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาของกรมการศึกษานานาชาติ อำเภอสบปราบ จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- อภิรดี อุดมมณีสุวรรณ. (2514). สถานภาพการใช้อาคารสถานที่และกำลังอาจารย์ของสถานศึกษาในสังกัดกรมการฝึกหัดครู ภาคการศึกษา 1 ปีการศึกษา 2513. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาวิชาการศึกษา. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Best, J.W., & Kahn, J.V. (1993). **Research in education** (7 th ed). Boston: Allyn and Bacon.

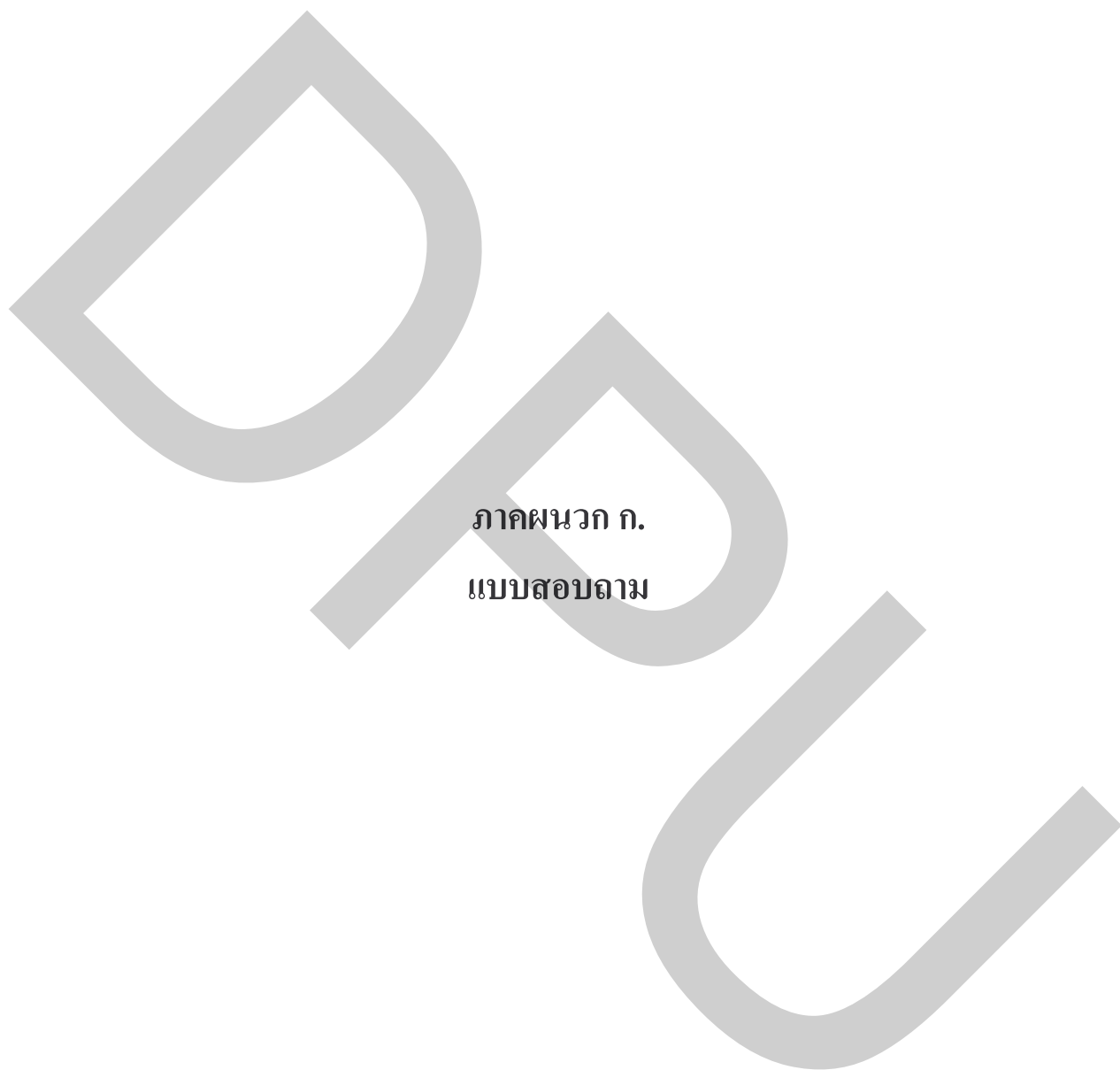
Cronbach, L.J. (1990). **Essentials of psychological testing**. (5 th ed). New York: Harper Collins.

Ferguson. (1981). **Statistical analysis in psychology and education**. (5 th ed). New York: McGraw-Hill.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). **Determining sample size for research Activities Educational and Psychological Measurement**, 30(3), 607-610

พจนานุกรม

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถาม

แบบสอบถาม
แบบสอบถามผู้บริหารโรงเรียน
การจัดการอาคารสถานที่
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการจัดการอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ ด้านการใช้อาคารสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่
2. แบบสอบถามมี 3 ตอน
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
  - ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่
  - ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่
3. โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำผลมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นายกิตติศัพท์ ขจรอำไพสุข
 นักศึกษาปริญญาโท สาขาการจัดการการศึกษา
 มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี

2. 30 – 39 ปี

3. 40 – 49 ปี

4. 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒិการศึกษาสสูงสุด

1. ปริญญาตรีสาขา.....

2. ปริญญาโทสาขา.....

3. ปริญญาเอกสาขา.....

4. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

1. ผู้อำนวยการโรงเรียน

2. รองผู้อำนวยการโรงเรียน

5. ระยะเวลาที่ท่านดำรงตำแหน่ง

1. น้อยกว่า 1 ปี

2. 1 – 5 ปี

3. 6 – 10 ปี

4. 11 – 15 ปี

5. 16 ปีขึ้นไป

6. ท่านมีความรู้เรื่องการจัดการอาคารสถานที่

1. จากการศึกษาค้นคว้า

2. จากการอบรม สัมมนา

3. จากความรู้และประสบการณ์

4. ไม่เคยมีความรู้เลย

7. ขนาดโรงเรียน

1. โรงเรียนขนาดเล็ก

2. โรงเรียนขนาดกลาง

3. โรงเรียนขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงในการปฏิบัติงาน

1. การจัดสร้างอาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 1.1 การกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจน
- 1.2 การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย
- 1.3 การวางผังบริเวณที่ตั้งอาคาร
- 1.4 การได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม
- 1.5 การควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม
- 1.6 การจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร
- 1.7 การจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามหลักการจัดการอาคารสถานที่ของโรงเรียน
- 1.8 อื่นๆ (โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

2. การใช้อาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 2.1 การวางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม
- 2.2 การพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 2.3 การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอนโดยตรง
- 2.4 การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียนของนักเรียน
- 2.5 การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
- 2.6 การจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน
- 2.7 การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนในกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 อื่นๆ (โปรดระบุ)

.....

3. การบำรุงรักษาอาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 3.1 การตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ
- 3.2 การประดับตกแต่งอาคารสถานที่ให้คงสภาพเดิมหรือเพิ่มเติมเพื่อให้ใช้ประโยชน์โดยคุ้มค่าที่สุด
- 3.3 การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงาม น่าดู น่าอยู่ น่าเรียน
- 3.4 การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของบุคคลในโรงเรียน
- 3.5 การซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด
- 3.6 การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาอาคารสถานที่
- 3.7 การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา
- 3.8 อื่นๆ (โปรดระบุ

.....

.....

.....

.....

4. การควบคุมดูแลอาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 4.1 การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน
- 4.2 การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตามระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย
- 4.3 การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน
- 4.4 การดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ขอใช้อาคารสถานที่
- 4.5 การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่
- 4.6 การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่
- 4.7 การส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่
- 4.8 อื่นๆ (โปรดระบุ

.....

.....

.....

5. การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- 5.1 การประเมินการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ
- 5.2 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่
- 5.3 การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่
- 5.4 การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่
- 5.5 การนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ
การนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป
- 5.6.1 อื่นๆ (โปรดระบุ)

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ข้อที่เป็นปัญหาในการจัดการด้านอาคารสถานที่ของท่านและระบุ
แนวทางในการพัฒนา

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

1.1 สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

1.3 จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

1.4 อื่นๆ

.....

.....
.....
แนวทางพัฒนา
.....
.....

2. ด้านการใช้อาคารสถานที่

2.1 อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับนักเรียน

แนวทางพัฒนา
.....
.....

2.2 ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ

แนวทางพัฒนา
.....
.....

2.3 ไม่มีสนามกีฬา / สนามเด็กเล่น

แนวทางพัฒนา
.....
.....

2.4 ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

แนวทางพัฒนา
.....
.....

2.5 อื่น ๆ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

3.1 ขาดงบประมาณ ในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

3.2 สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

3.3 อื่น ๆ

.....

.....

3.4 อื่น ๆ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

3.5 อื่น ๆ

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

3.6 อื่นๆ

.....

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่

4.1 ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม

แนวทางพัฒนา

.....

.....

4.2 ปัญหาด้านการป้องกันการเกิดอัคคีภัย

แนวทางพัฒนา

.....

.....

4.3 สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน

แนวทางพัฒนา

.....

.....

5.3 □ อื่นๆ

.....
.....

แนวทางพัฒนา

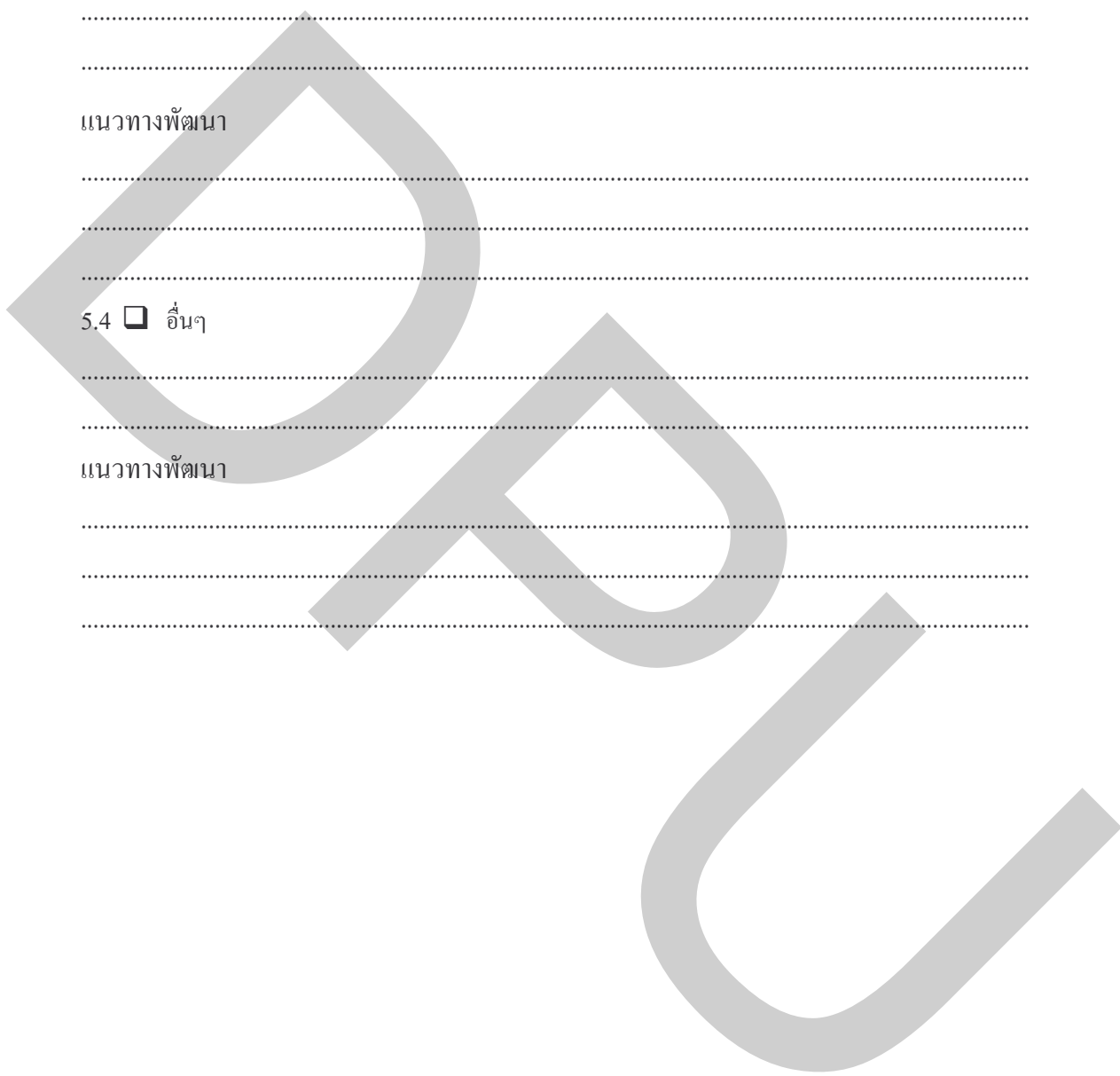
.....
.....
.....

5.4 □ อื่นๆ

.....
.....

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

แบบสอบถาม

แบบสอบถามครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ ด้านการใช้อาคารสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่
2. แบบสอบถามมี 2 ตอน
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน
ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่
3. โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานคร ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นายกิตติศัพท์ ขจรอำไพสุข
นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการศึกษา
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี

2. 30 – 39 ปี

3. 40 – 49 ปี

4. 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

1. ปริญญาตรีสาขา.....

2. ปริญญาโทสาขา.....

4. หน้าที่รับผิดชอบงานอาคารสถานที่

1. ครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่ 2. ครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่

5. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

1. ครู อันดับ คศ. 1

2. ครู อันดับ คศ. 2

3. ครู อันดับ คศ. 3

6. ท่านมีความรู้เรื่องการจัดการงานอาคารสถานที่

1. จากการศึกษาค้นคว้า

2. จากการอบรม สัมมนา

3. จากความรู้และประสบการณ์

4. ไม่เคยมีความรู้เลย

7. ขนาดโรงเรียน

1. โรงเรียนขนาดเล็ก

2. โรงเรียนขนาดกลาง

3. โรงเรียนขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงสภาพการจัดการอาคารสถานที่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ว่าท่านมีการปฏิบัติในข้อนั้นอยู่ในระดับใด ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับในการปฏิบัติงานของท่าน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ระดับมากที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับมาก หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 ระดับน้อย หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
 ระดับน้อยที่สุด/ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด /ไม่มีการปฏิบัติในข้อนั้น

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มีการปฏิบัติ (1)
	การจัดสร้างอาคารสถานที่				
1.	การกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจน				
2.	การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย				
3.	การวางผังบริเวณที่ตั้งอาคาร				
4.	การได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม				
5.	การควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม				
6.	การจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มี การ ปฏิบัติ (1)
7.	การจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม หลักการจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียน				
	<u>การใช้อาคารสถานที่</u>				
8.	การวางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม				
9.	การพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด				
10	การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอน โดยตรง				
11.	การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ของนักเรียน				
12.	การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด				
13.	การจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน				
14.	การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนใน กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง				
	<u>การบำรุงรักษาอาคารสถานที่</u>				
15.	การตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่าง สม่ำเสมอ				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มี การ ปฏิบัติ (1)
16.	การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงามน่าดู น่าอยู่ น่าเรียน				
17.	การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของ บุคคลในโรงเรียน				
18.	การซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด				
19.	การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการ บำรุงรักษาอาคารสถานที่				
20.	การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมใน การบำรุงรักษา				
21.	<u>การควบคุมดูแลอาคารสถานที่</u>				
	การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย				
22.	การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม ข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน				
23.	การดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ขอ ใช้อาคารสถานที่				
24.	การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่				
25.	การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการ ดูแลรักษาอาคารสถานที่				
	<u>การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่</u>				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มี การ ปฏิบัติ (1)
26.	การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ				
27.	การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่				
28.	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่				
29.	การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่				
30.	การนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ				
31.	การนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป				

ตอนที่ 3 สภาพปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ข้อที่เป็นปัญหาในการจัดการด้านอาคารสถานที่ของท่านและระบุ
แนวทางในการพัฒนา

ปัญหาการบริหารงานอาคารสถานที่ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

1. ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่

1.1 สถานที่ของโรงเรียนคับแคบ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

1.2 อาคารเรียนและอาคารประกอบไม่เพียงพอ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

1.3 จำนวนห้องเรียนและห้องพิเศษไม่เพียงพอ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

1.4 อื่นๆ

.....

.....

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

2. ด้านการใช้อาคารสถานที่

2.1 อาคารเรียนและห้องเรียนมีขนาดเล็กไม่เหมาะสมกับนักเรียน

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

2.2 ห้องน้ำห้องส้วมไม่เพียงพอ

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

2.3 ไม่มีสนามกีฬา / สนามเด็กเล่น

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

2.4 ขาดแหล่งการเรียนรู้ภายในโรงเรียน

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

2.5 อื่นๆ

.....

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

3. ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่

3.1 ขาดงบประมาณ ในการซ่อมแซม/ปรับปรุงอาคาร

แนวทางพัฒนา

.....

.....

3.2 สภาพอาคารเรียนเก่า อยู่ในสภาพไม่เหมาะแก่การใช้งาน

แนวทางพัฒนา

.....

.....

3.3 อื่นๆ

.....

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

.....

3.4 อื่นๆ

.....
.....

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

3.4 อื่นๆ

.....
.....

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

4. ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่

4.1 ปัญหาด้านการรักษาความปลอดภัย การจัดเวรยาม

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

4.2 ปัญหาด้านการป้องกันการเกิดอัคคีภัย

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

4.3 สภาพแวดล้อมภายนอกโรงเรียน

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

4.4 อื่นๆ

.....
.....

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

4.5 อื่นๆ

.....
.....

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

5. ด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่

5.1 ปัญหาประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ

แนวทางพัฒนา

.....
.....
.....

5.2 การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินสภาพหรือการใช้อาคาร

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

5.3 อื่นๆ

.....

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

5.4 อื่นๆ

.....

.....

แนวทางพัฒนา

.....

.....

.....

.....

.แบบสอบถาม

แบบสอบถามครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร

คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม

1. แบบสอบถามฉบับนี้ต้องการทราบข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการอาคารสถานที่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ด้านการจัดสร้างอาคารสถานที่ ด้านการใช้อาคารสถานที่ ด้านการบำรุงรักษาอาคารสถานที่ ด้านการควบคุมดูแลอาคารสถานที่ และด้านการประเมินผลการใช้อาคารสถานที่
2. แบบสอบถามมี 2 ตอน
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป
ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน
3. โปรดตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและครบทุกข้อ เพื่อประโยชน์ในการนำผลมาปรับปรุงและเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาคารสถานที่ ของโรงเรียนในสังกัด กรุงเทพมหานครให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ให้ข้อมูลล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นายกิตติศัพท์ ขจรอำไพสุข

นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาการจัดการการศึกษา

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย / ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

2. อายุ

1. ต่ำกว่า 30 ปี

2. 30 – 39 ปี

3. 40 – 49 ปี

4. 50 ปีขึ้นไป

3. วุฒิการศึกษาสูงสุด

1. ปริญญาตรีสาขา.....

2. ปริญญาโทสาขา.....

4. หน้าที่รับผิดชอบงานอาคารสถานที่

1. ครูผู้รับผิดชอบงานอาคารสถานที่

2. ครูผู้ใช้งานอาคารสถานที่

5. ปัจจุบันท่านดำรงตำแหน่ง

1. ครู อันดับคศ.1

2. ครู อันดับ คศ.2

3. ครู อันดับ คศ.3

6. ท่านมีความรู้เรื่องการจัดการงานอาคารสถานที่

1. จากการศึกษาค้นคว้า

2. จากการอบรม สัมมนา

3. จากความรู้และประสบการณ์

4. ไม่เคยมีความรู้เลย

7. ขนาดโรงเรียน

1. โรงเรียนขนาดเล็ก

2. โรงเรียนขนาดกลาง

3. โรงเรียนขนาดใหญ่

ตอนที่ 2 สภาพการจัดการอาคารสถานที่ในโรงเรียน

คำชี้แจง แบบสอบถามฉบับนี้มีความมุ่งหมายที่จะศึกษาถึงสภาพการจัดการอาคารสถานที่ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ว่าท่านมีการปฏิบัติในข้อนั้นอยู่ในระดับใด ให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องที่ตรงกับระดับในการปฏิบัติงานของท่าน โดยมีเกณฑ์ดังนี้

ระดับมากที่สุด หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
 ระดับมาก หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
 ระดับน้อย หมายถึงมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
 ระดับน้อยที่สุด/ไม่มีการปฏิบัติ หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด /ไม่มีการปฏิบัติในข้อนั้น

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มีการปฏิบัติ (1)
	<u>การจัดสร้างอาคารสถานที่</u>				
1.	การกำหนดความต้องการใช้ประโยชน์จากอาคารสถานที่ไว้ชัดเจน				
2.	การกำหนดให้อาคารสถานที่ใช้ประโยชน์ได้หลากหลาย				
3.	การวางแผนบริเวณที่ตั้งอาคาร				
4.	การได้รับงบประมาณจัดสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม				
5.	การควบคุมการก่อสร้างอาคารสถานที่อย่างเหมาะสม				
6.	การจัดการเกี่ยวกับที่ดินของโรงเรียนให้ถูกต้องตามระเบียบของกรุงเทพมหานคร				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มี การ ปฏิบัติ (1)
7.	การจัดระเบียบอาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม หลักการจัดอาคารสถานที่ของโรงเรียน				
	<u>การใช้อาคารสถานที่</u>				
8.	การวางแผนการใช้อาคารสถานที่โดยให้ บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม				
9.	การพิจารณาการใช้อาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด				
10	การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์ใช้สอยมากที่สุดต่อการเรียนการสอน โดยตรง				
11.	การกำหนดวางแผนการใช้อาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์ต่อการเกิดการเรียนรู้นอกห้องเรียน ของนักเรียน				
12.	การใช้บริเวณรอบอาคารสถานที่ให้เกิด ประโยชน์สูงสุด				
13.	การจัดให้มีแผนผังบริเวณโรงเรียน ห้องเรียน				
14.	การให้บริการด้านอาคารสถานที่แก่ชุมชนใน กิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้อง				
	<u>การบำรุงรักษาอาคารสถานที่</u>				
15.	การตรวจตราสภาพของอาคารสถานที่อย่าง สม่ำเสมอ				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มี การ ปฏิบัติ (1)
16.	การจัดสภาพแวดล้อมให้สะอาด เรียบร้อย สวยงามน่าดู น่าอยู่ น่าเรียน				
17.	การแบ่งหน้าที่รับผิดชอบอาคารสถานที่ของ บุคคลในโรงเรียน				
18.	การซ่อมแซมอาคารสถานที่ที่ชำรุด				
19.	การส่งเสริมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการ บำรุงรักษาอาคารสถานที่				
20.	การให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วมใน การบำรุงรักษา				
21.	<u>การควบคุมดูแลอาคารสถานที่</u>				
	การดูแลอาคารสถานที่ให้มีบรรยากาศที่น่าเรียน การจัดเวรยามดูแลอาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม ระเบียบว่าด้วยการรักษาความปลอดภัย				
22.	การตรวจตราการใช้อาคารสถานที่ให้เป็นไปตาม ข้อตกลงร่วมกันระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน				
23.	การดำเนินการตามระเบียบที่เกี่ยวข้องเมื่อมีผู้ขอ ใช้อาคารสถานที่				
24.	การส่งเสริมให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วม รับผิดชอบในการดูแลรักษาอาคารสถานที่				
25.	การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมรับผิดชอบในการ ดูแลรักษาอาคารสถานที่				
	<u>การประเมินผลการใช้อาคารสถานที่</u>				

ข้อที่	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		มากที่สุด (4)	มาก (3)	น้อย (2)	ไม่มี การ ปฏิบัติ (1)
26.	การประเมินผลการดำเนินงานอาคารสถานที่อย่างสม่ำเสมอ				
27.	การให้บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่				
28.	การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่				
29.	การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะเพื่อปรับปรุงและประเมินผลสภาพหรือการใช้อาคารสถานที่				
30.	การนำเสนอผลในการประเมินการใช้อาคารสถานที่ให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องได้ทราบ				
31.	การนำผลจากการประเมินไปเป็นข้อมูลในการวางแผนอาคารสถานที่ในปีถัดไป				

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ – นามสกุล
ประวัติการศึกษา

สถานที่ทำงานปัจจุบัน

นายกิตติศัพท์ ขจรอำไพสุข

ศิลปศาสตร์บัณฑิต

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

พ.ศ.2548

บมจ.ไทยเศรษฐกิจประกันภัย